KamillianerGaardens Hospice

Årsberetning

2009

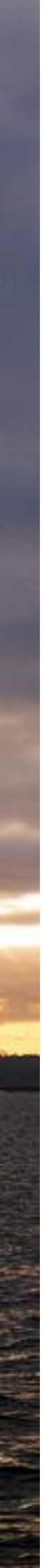

KamillianerGaarden

Center for
Lindrende Behandling

Indhold

Forord	1
Fyrtårn	3
Kvantitative data	5
At gøre en forskel	8
Når arbejdet bliver stærkt vanedannende	9
Sikkerhedsarbejde på Hospice	13
Tillidsarbejde på Hospice	14
Plads til forskellighed og respekt for den enkelte	15
Nogle svære timer sammen med Søren	16
Temadag "Værdier på KamillianerGaarden"	17
Hospicehaven	19
Musikken har bragt glæde det forgangne år	22
Døden har ikke det sidste ord	24
Læg dit hjerte i dine hænder	25
Opvasken er en biting	27
Ny nabo	29
Når "palliationssygeplejerskens patienter" bliver indlagt på Hospice	31
Skandinavien rundt på den lærerige måde	33
Når uhelbredeligt syge og døende patienter har behov for socialrådgiveren	35
Mål for 2010	37
Tak	39
Bilag	41

KamillianerGaardens Hospice
Årsberetning 2009

Redaktion
Hospicechef *Anette Agerbæk*
Hospiceleder *Kirsten Ribberholt Justesen*
Sekretær *Jette B. Bjørnes*

Fotos *Jette B. Bjørnes, Kirsten R. Justesen, Sietske Vlieger Møller*
Korrektur *Charlotte D. Bjørnes*
Produktion *Bornerups Bogtryk & Offset AS*

© 2010 KamillianerGaardens Hospice

Kastetvej 3, 9000 Aalborg
www.hospice-aalborg.dk

Forord

Af Anette Agerbæk, hospicechef

På KamillianerGaardens Hospice modtager vi hvert år mange julekort, i 2009 lød et af dem således:

"Kære medarbejdere på Hospice. Tak til jer alle, som hjalp Ole gennem den sidste svære tid. Jeg og min familie tænker på jer med stor taknemmelighed. I hjalp og støttede os alle sammen med stort nærvær, menneskelighed og professionalisme. I havde tid, I lyttede, I lindrede. En særlig tak til personalet der bar os igennem de sidste, lange dage og nætter. Livet går videre for mig og min familie med savn, men også med glæde og gode minder. God jul til jer alle. Kærlig hilsen Kirsten".

Ordene: nærvær, tid og lindring er gennemgående, når vi på Hospice modtager tak fra de efterladte pårørende. Det har stor betydning for pårørendes oplevelser af forløbet på Hospice, at de føler sig set, hørt og hjulpet af personalet. Som socialrådgiveren skriver i sit indlæg i årsberetningen: "Det kan være svært på samme tid, at overskue at være i sorgen, stå med en usikkerhed for fremtiden, og overskue alle de praktiske ting, der skal gøres".

Jeg ved, at personalets professionelle omsorg og støtte har stor betydning for de pårørende, og det gælder også i de pårørendes videre livsforløb, som efterladte. Et af vores mål for 2010 er at undersøge hvordan vores indsats for de efterladte har betydning, og dermed kvalitetssikre og udvikle indsatsen fremover.

Palliationssygeplejersken skriver i sit indlæg, at hun oplever det som et vanskeligt dilemma, når flere patienter ønsker plads på hospice, end der er pladser til. I 2009 var 116 patienter indlagt på Hospice i Frederikshavn og 210 patienter på Hospice i Aalborg. Med 6 hospicepladser i Frederikshavn og 12 i Aalborg er der stadig mange patienter, der ikke får imødekommet deres behov for og ønske om en hospiceplads.

Hospice Vendsyssel har indledt en ny fase, hvor arbejdet med erfaringsoverførsel fra KamillianerGaardens Hospice, erstattes af et arbejde, hvor hos-

I 2009 udførte billedkunstneren Henning Elving en udsmykning af KamillianerGaardens elevatorloft, som sengeliggende patienter, der ellers kun ser op i det intetsigende loft, kan glæde sig over. Her viser vi et udsnit af 'Se nu stiger solen'.

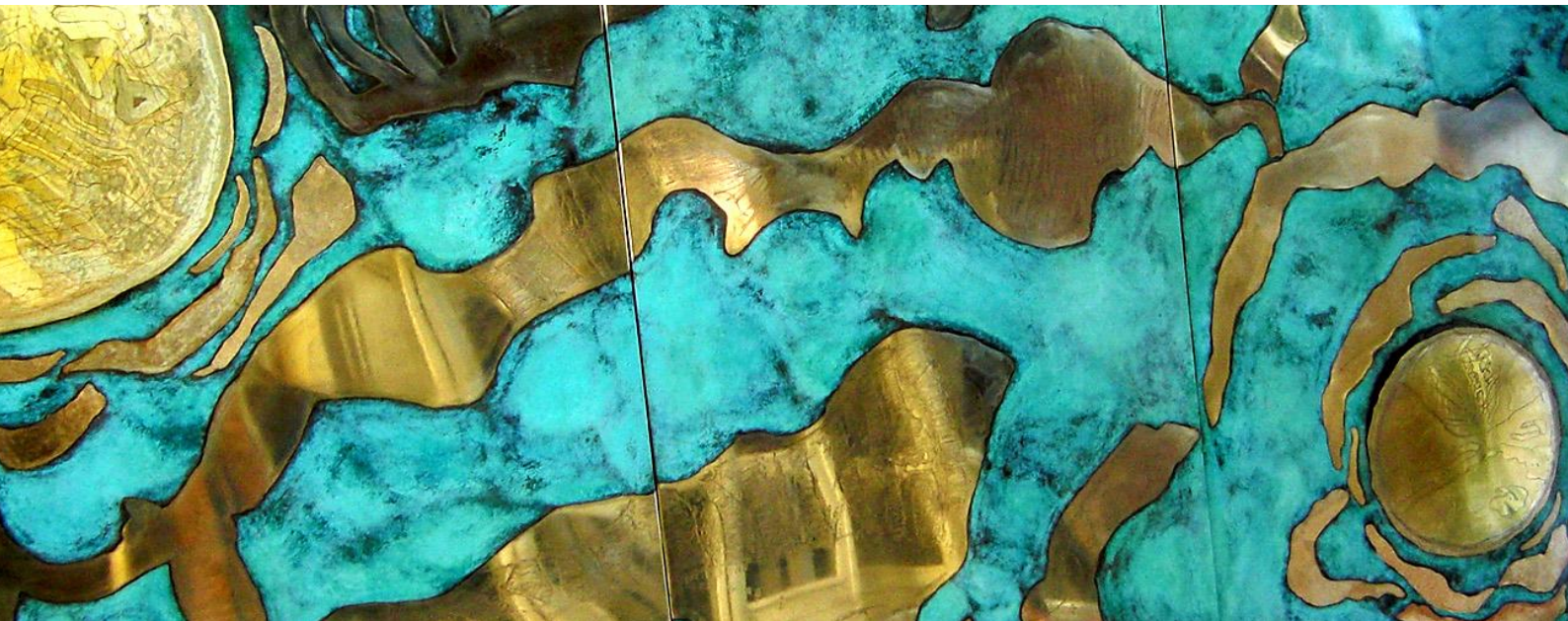

pice gør sig klar til at blive virksomhedsoverdraget til egen bestyrelse. Det sker, jævnfør en aftale fra marts 2007, når den kommende bestyrelse har løst sin første opgave, nemlig at stå for projektering og etablering af hospicet i egen bygning.

Der er gode argumenter for at det nye hospice på sigt bør dimensioneres til 12 patienter. For det første er der patienter der har brug for hospicepladserne. For det andet skal hospice have en vis dimension for at bevare et specialiseret klinisk niveau, og for det tredje er det økonomisk at drive en større enhed.

For KamillianerGaarden var 2009 præget af 10 års jubilæet. Det blev blandt andet fejret i foråret med en stor fest for tidligere og nuværende bestyrelsesmedlemmer, frivillige og personale. I marts var der støttekoncert med Marie Carmen Koppel, hvorfra overskuddet gik til det frivillige arbejde på Hospice. Der blev indkøbt kunst til elevatorens loft, og nye kunstværker til væggene. På selve jubilæumsdagen den 23. marts havde vi den ære at få besøg af sundhedsminister Jakob Axel Nielsen og regionsrådsformand Ulla Astman. Det var alle dejlige oplevelser. I forbindelse med jubilæet har vi udgivet en bog om vores virke. Bogen kan købes ved henvendelse til Hospice.

En hospicesygeplejerske har i årsberetningen interviewet nogle af de medarbejdere, der har været ansat siden starten, og dermed været med i alle 10 år. Det er bærende for den fine kultur i huset, og for den høje kvalitet i det faglige arbejde, at mange medarbejdere har været her siden starten.

Mange tak til jer alle, bestyrelse, frivillige, medarbejdere, for jeres engagement og store indsats. Det er det, der grundlægger vores dejlige organisation.

Fyrtårn

Af Erik Schou, bestyrelsesformand

Da vi i 1999 indgik driftsaftale med Nordjyllands Amt, grundlagde vi et fyrtårn i hospicebevægelsen. Dette visualiseres på brevhovedet som KamillianerGaardens Hospice og Det Palliative Team deler. Der står der: KamillianerGaarden – Center for Lindrende Behandling.

Fundamentet fra dengang er så solidt, at det stadigt står robust, trods en verden med omskiftelige vinde og et bølgende hav. Fundamentet står uden alderstegn, der er ingen metaltræthed at spore, ingen sætninger eller revnedannelser.

Udsigten fra tårnets platform er stadig lige spændende. Der er nok at opdage og udvikle inden for det palliative felt. Horisonten er vid og landskabet er fyldt med ord og begreber, der har fået mere fylde og sammenhæng i tidens løb.

Lyset fra fyrtårnet har det samme fokus: Her leves indtil livets afslutning. Og dynamoen, der frembringer lyset, er dem, der bor i fyrtårnet:

Det er – Det Palliative Team, der i samarbejde med kommunalt ansatte, praktiserende læger og sundhedsprofessionelle på sygehusene sørger for, at den lindrende omsorg når de borgere, der har brug for den – der, hvor borgeren måtte ønske at være.

Det er – et hospicepersonale, der kan rumme de mangeartede udfordringer, de møder, når patienter og pårørende kommer på hospice.

Det er – de frivillige, der sætter sig selv i parentes i samværet med patienterne og de pårørende, og derved fastholder livlinen til den almindelige hverdag og dagliglivets puls.

Ekspertniveau

Medarbejderne på KamillianerGaardens Hospice i de palliative teams, og palliationssygeplejerskerne på sygehusene udgør sammen Region Nordjyllands palliative ekspertniveau.

Der tegner sig dermed en arbejds- og ansvarsfordeling i det regionale palliationsmiljø, hvor KamillianerGaarden skal udvikle, forny og forankre, mens palliation på basisniveauet udspiller sig på sygehusene og i kommunerne.

Regional opbakning

Bestyrelsen for KamillianerGaardens Hospice føler det som sin opgave at stå vagt om de filosofiske og eksistentielle værdier, som KamillianerGaarden bygger på.

Det er vores opfattelse, at vi bedst gør det ved at sikre de økonomiske rammer, som er forudsætningen for aktiviteten på KamillianerGaarden. For at kunne gøre det, er politisk indsigt og forståelse nødvendig.

Vort samarbejde med Region Nordjylland – både på det politiske og det administrative plan – er godt, og vi er taknemmelige for den opbakning, vi møder fra regionen.

Nyt fyrtårn

Nu arbejdes der så på at udvikle endnu et fyrtårn i Region Nordjylland: Nordpå, langs kysten – i Frederikshavn – er der brug for flere sengepladser og et palliativt team.

De to fyrtårne vil komme til at dække hele kystlinien, og sammen med Det Palliative Team i Thisted og palliationssygeplejerskerne på sygehusene er vi godt på vej til at nå hele horisonten rundt.

Lodbjerg Fyr i regionens sydvestlige hjørne har i mere end hundrede år hjulpet mennesker med at finde vej.

Kvantitative data

Af Jette B. Bjørnes, sekretær

KamillianerGaardens Hospice har i perioden 01.01. 2009–31.12.2009 modtaget i alt 361 lægehenvisninger angående borgere med en uhelbredelig sygdom og med forventet kort levetid.

Kommentar
Antallet af lægehenviste patienter afspejler ikke nødvendigvis behovet for hospicepladser. På KamillianerGaarden får vi en del henvendelser vedrørende patienter, der har behov for at blive indlagt. Hvis ventetiden skønnes lang, bliver patienterne ikke altid henvist. Dette af hensyn til patientens og de pårørendes forventninger. Vi oplever, i højere grad, at den enkelte patient søger indlæggelse på flere hospicer.

Henvist, men ikke indlagt
151 patienter blev ikke indlagt på Hospice:

- 10 patienter døde inden for få døgn efter vi havde modtaget henvisningen.
- 12 patienter blev, ved mulighed for plads, vurderet til ikke at kunne klare transport og overflytning til Hospice.
- 5 patienter afslog, da de modtog tilbuddet om indlæggelse på Hospice.
- 111 patienter blev ikke indlagt. De fleste af disse patienter havde tilknytning til de palliative teams eller til en af palliationssygeplejerskerne på sygehusene.
- 13 ventede ved årsskiftet på indlæggelse.

Henvist – og indlagt
210 patienter blev indlagt på Hospice heraf er:

- 158 patienter afgået ved døden ~ 75,2 %
- 43 patienter blev udskrevet til eget hjem ~ 20,5 %
- 9 patienter var fortsat indlagt ~ 4,3 %

De 210 patienter var indlagt fra 1 til 233 døgn, sammenlagt 3703 døgn. Dette svarer til en gennemsnitlig indlæggelsestid på 17,6 døgn og en belægningsprocent på 84,5 %

Kommentar
Gennemsnitlig indlæggelsestid:
1999: 20,7 døgn
2000: 19,7 døgn
2001: 18,9 døgn
2002: 21,0 døgn
2003: 18,8 døgn
2004: 21,8 døgn
2005: 18,5 døgn
2006: 17,6 døgn
2007: 16,7 døgn
2008: 16,7 døgn
2009: 17,6 døgn

Indlæggelsestiden
- 01–07 dage: 74 patienter ~ 35,3 %
- 08–14 dage: 57 patienter ~ 27,1 %
- 15–21 dage: 37 patienter ~ 17,6 %
- 22–28 dage: 21 patienter ~ 10,0 %
- 29–56 dage: 12 patienter ~ 5,7 %
- > 56 dage: 9 patienter ~ 4,3 %

Kommentar
80 % af patienterne har været indlagt under 21 dage.

Kønsfordeling
Af de 210 patienter var:

- 99 kvinder ~ 47,1 %
- 111 mænd ~ 52,9 %

Kommentar
I 1999: 59,8 % kvinder og 40,2 % mænd
I 2000: 52,4 % kvinder og 47,6 % mænd
I 2001: 55,7 % kvinder og 44,3 % mænd
I 2002: 60,8 % kvinder og 39,2 % mænd
I 2003: 53,4 % kvinder og 46,6 % mænd
I 2004: 50,6 % kvinder og 49,4 % mænd
I 2005: 54,0 % kvinder og 46,0 % mænd
I 2006: 57,6 % kvinder og 42,4 % mænd
I 2007: 54,5 % kvinder og 45,5 % mænd
I 2008: 57,0 % kvinder og 43,0 % mænd
I 2009: 47,1 % kvinder og 52,9 % mænd

Civilstatus
- 150 patienter gift/samboende ~ 71,4 %
- 60 patienter aleneboende ~ 28,6 %

Alder
Gennemsnitsalderen var 66 år. Aldersspredning fra 28 til 92 år, og med følgende aldersgrupperinger:

- 28-39 år: 6 patienter ~ 2,8 %
- 40-49 år: 13 patienter ~ 6,2 %
- 50-59 år: 40 patienter ~ 19,0 %
- 60-69 år: 62 patienter ~ 29,5 %
- 70-79 år: 65 patienter ~ 31,0 %
- 80-89 år: 23 patienter ~ 11,0 %
- 89-92 år: 1 patient ~ 0,5 %

Kommentar
Gennemsnitsalderen har ligget stabilt omkring 65 år i flere år.

Visiteret hvorfra?
Af de 210 patienter, der blev indlagt var:

- 114 fra eget hjem ~ 54,3 %
- 1 fra plejehjem ~ 0,5 %
- 95 fra sygehus ~ 45,2 %

De 95 indlæggelser fra sygehus fordelte sig således:

- 70 patienter fra Aalborg Sygehus
- 2 patienter fra Sygehus Vendsyssel, Hjørring
- 1 patient fra Sygehus Vendsyssel, Frederikshavn
- 4 patienter fra Dronninglund Sygehus
- 6 patienter fra Sygehus Himmerland, Hobro
- 8 patienter fra Sygehus Himmerland, Farsø
- 1 patient fra Hospice Vendsyssel Frederikshavn
- 3 patienter fra sygehuse i andre regioner

Geografisk fordeling
I 2009 kom patienterne fra fgl. kommuner/regioner:

- Brønderslev Kommune: 4 patienter
- Frederikshavn Kommune: 2 patienter
- Hjørring Kommune: 2 patienter
- Jammerbugt Kommune: 10 patienter
- Mariagerfjord Kommune: 14 patienter
- Morsø Kommune: 2 patienter
- Rebild Kommune: 18 patienter
- Thisted Kommune: 1 patient
- Vesthimmerlands Kommune: 6 patienter
- Aalborg Kommune: 149 patienter
- Region Midtjylland: 1 patient
- Region Syddanmark: 1 patient

Kommentar
KamillianerGaardens Hospice er omfattet af Sundhedslovens §86 og kan derfor modtage patienter fra alle regioner.

Visiteret til hvad?
Patienterne blev visiteret til:

- 108 patienter til livets afslutning ~ 51,4 %
- 70 patienter til symptomlindring ~ 33,3 %
- 26 patienter til aflastning ~ 12,4 %
- 6 patienter til rehabilitering ~ 2,9 %

Diagnose
Af de 210 patienter havde 205 cancer som hoved-diagnose:

- 10 patienter med cancer i hoved/hals ~ 4,8 %
- 29 patienter med cancer i mave/tarm ~ 13,8 %
- 50 pt. med cancer i lunge/lungehinde ~ 23,8 %
- 24 patienter med cancer i brystet ~ 11,4 %
- 13 patienter med cancer i bugspytkirtel ~ 6,2 %
- 15 pt. med cancer i livmoder/æggestokke ~ 7,2 %
- 10 patienter med cancer i hjerne ~ 4,8 %
- 7 patienter med cancer i huden/bindevæv ~ 3,3 %
- 18 patienter med cancer i prostata ~ 8,6 %
- 11 patienter med cancer i nyre/urinveje ~ 5,2 %
- 7 patienter med cancer i lever/galdeveje ~ 3,3 %
- 4 patienter med cancer i blod/lymfe ~ 1,9 %
- 7 pt. primær cancer ikke diagnosticeret ~ 3,3 %

Patienter med anden diagnose:

- 1 patient med ALS ~ 0,5 %
- 1 patient med Sclerose ~ 0,5 %
- 3 patienter medindlagt ~ 1,4 %

Symptomer
Hyppigste gener/symptomer ved indlæggelsen:

- Udtalt træthed
- Smerter
- Appetitløshed
- Meget afkræftet
- Dårlig almen tilstand
- Åndedrætsbesvær
- Kvalme
- Vægttab
- Ødemer
- Angst
- Obstipation
- Manglende søvn og hvile
- Infektion
- Sorg
- Depression
- Blødning

Kommentar
Nævnte gener/symptomer er opstillet i den rækkefølge de hyppigst er forekommet.

Overnattende pårørende
I 2009 har 230 pårørende (og fire hunde og en kat) overnattet på hospice, hvilket udgør 954 døgn.

- 201 personer i 1-7 døgn
- 18 personer i 8-14 døgn
- 6 personer i 15-21 døgn

- 2 personer i 22-28 døgn
- 3 personer i > 29 døgn

Kommentar
Antallet af overnattende pårørende:
1999: 87 pårørende i 412 døgn
2000: 140 pårørende i 693 døgn
2001: 227 pårørende i 937 døgn
2002: 175 pårørende i 975 døgn
2003: 217 pårørende i 968 døgn
2004: 258 pårørende i 963 døgn
2005: 183 pårørende i 842 døgn
2006: 259 pårørende i 1174 døgn
2007: 248 pårørende i 1395 døgn
2008: 239 pårørende i 972 døgn
2009: 230 pårørende i 954 døgn

Til stede ved dødsfald
I forbindelse med dødsfald var der pårørende og personale til stede ved 123 patienter, ved 19 dødsfald var der personale til stede og ved 16 dødsfald var der ingen til stede.

Højtidelighed på Hospice
I forbindelse med dødsfald var der i 2009 højtidelighed hos 109 patienter (69,0 %). Hos 49 patienter var der ikke højtidelighed (31,0 %).

Opfølgning til de efterladte pårørende
Pårørende til 138 patienter har ønsket opfølgning halvanden måned efter patientens død (87,3 %). Pårørende til 20 patienter har ikke ønsket opfølgning efter patientens død (12,7 %). 233 pårørende deltog i mindegudstjeneste på allehelgensdag den 1. november 2009. Der blev holdt pårørendeaftener den 12. maj og den 7. december med deltagelse af i alt 92 pårørende.

Kommentar
Ofte er der tale om flere pårørende til en afdød patient, der ønsker opfølgning, f.eks. ægtefællen, en voksen datter og en teenager søn.

Aktører
Udover plejepersonalet og lægerne har følgende medarbejdere været involveret under patienternes indlæggelse:

Hospicepræsten: 90 patienter ~ 42,9 %
Socialrådgiveren: 16 patienter ~ 7,6 %
Psykologen: 10 patienter ~ 4,8 %
Fysioterapeuten: 60 patienter ~ 28,6 %
Musikterapeuten: 95 patienter ~ 45,2 %
Zoneterapeuten: 13 patienter ~ 6,2 %
Økonomaen/diætisten: 210 patienter ~ 100 %

At gøre en forskel

Af Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske

For mig handler god sygepleje om at skabe rammer, der giver de bedst mulige forudsætninger for livskvalitet, selvværd og en værdig død.

Siden 1985, hvor jeg blev sygeplejerske, har jeg arbejdet på Hjørring Sygehus og Aalborg Sygehus, primært inden for medicinske specialer. Det har været spændende og udfordrende. Vigtigst for mig har været at yde god sygepleje til glæde for patienten og dennes familie. Jeg har mange gode oplevelser, hvor sygeplejersker har gjort en forskel for patienten, både ved ambulant behandling og under et indlæggelsesforløb. Oplevelserne har givet mig den erfaring, at evnen til professionelt nærvær er essentiel.

Det er patienten, der befinder sig i en sårbar situation, og det er primært sygeplejersken, som skal være i stand til at skabe kontakten og møde patienten dér, hvor han eller hun er. Dét at være i stand til at møde et andet menneske fagligt og personligt kan betegnes som evnen til professionelt nærvær.

Professionelt nærvær kan beskrives som en kombination af tre elementer: Engagement, og dermed evnen til at have sig selv og hjertet med. Indlevelse, og dermed evnen til at lytte. Distance, og dermed evnen til at skabe overblik og bruge sin faglige viden.

På KamillianerGaardens Hospice, hvor jeg blev ansat som afdelingssygeplejerske i 2009, oplever jeg kompetente medarbejdere, som netop forstår at være professionelt nærværende. Medarbejderne er engageret, tilstedeværende, opfanger signaler fra patienten og bevarer kontakten til de personer, der er involveret i situationen. De evner at sætte sig i et andet menneskes sted, altså at leve sig ind i, hvorledes patienten oplever og føler det. Jeg ser, hvorledes den enkelte sygeplejerske bruger sig selv afhængigt af situationens forskellighed og kompleksitet.

Mødet, der udspiller sig mellem patienten og sygeplejersken, som repræsentant for ekspertniveauet, er mødet mellem forskellige miljøer. Dette møde er afgørende for, om patienten igen får fodfæste, så han eller hun enten aktivt kan tage hånd om egen situation eller passivt, men fortsat med værdigheden i behold, kan afgive kontrol og modtage hjælp.

Internundervisning er vigtig på KamillianerGaarden. Ann-Brit Schmidt underviser en ny gruppe frivillige i palliation og hospicefilosofien.

I dag foregår ledelse i tæt samarbejde med mange faggrupper – i et tværfagligt samarbejde. Derfor er det betydningsfuldt, at alle faggrupper, der indgår i et ledelsesmæssigt samarbejde, er meget bevidste om, hvad netop deres fag kan bidrage med i dette samarbejde. Jeg tænker også her på alle de frivillige, der gør et kæmpe stykke arbejde på KamillianerGaardens Hospice. De har mangeartede funktioner og opgaver. De er med til at gøre en forskel. De er nærværende i situationen og medmenneske for patienten. De frivillige kommer med andre kompetencer, og sammen gør vi alle en forskel.

Når arbejdet bliver stærkt vanedannende

Af Grete Schärfe, sygeplejerske

Februar 1999: En gruppe forventningsfulde mennesker er forsamlet i Den Katolske Kirkes kælderetage på Kastetvej i Aalborg. De er blevet ansat på KamillianerGaardens Hospice, som skal åbne om nogle uger.

Knud Ole Pedersen, den nye hospiceleder, har inviteret sit kommende personale til fire ugers introduktionskursus. Grunden til, at kurset ikke finder sted på selve KamillianerGaarden er, at den er under renovering. Bygningen har sidst været brugt som Røde Kors Asylcenter, hvorefter den har stået tom nogle år. Da kursisterne ser deres kommende arbejdsplads første gang, er den ramponeret. Der hænger stadig malerier på trappeopgangene fra Røde Kors-tiden. Introduktionskurset akkompagneres af håndværkernes banken ved siden af. Efterhånden ses den ene lastbil efter den anden køre op foran bygningen for at læsse inventar af. Og den 23. marts kan personalet tage imod den første patient.

December 2009: Jeg sidder i Kamillus' mødelokale i KamillianerGaardens underetage. Sammen med mig er otte af de personalemedlemmer, som for godt 10 år siden var samlet til kursus på den anden side af væggen i kirkens lokaler. Jeg kender dem fra mit arbejde på hospice. Men jeg var ikke med fra begyndelsen ligesom de. Og jeg ved meget lidt om, hvordan det var at være med fra starten, hvordan de synes, tingene har udviklet sig siden, hvordan det kan være, at de er her endnu, og hvilke tanker, de gør sig om fremtiden. Det er det, jeg har indbudt dem til at fortælle om.

Grete Schärfe, for bordenden, har inviteret otte ansatte, der var med fra starten for 10 år siden, til en samtale. Fra venstre fysioterapeut Ulla Kjærgaard fra Det Palliative Team og hospicepræst Ole Raakjær; dernæst fra Hospice: social- og sundhedsassistent Norma Østergaard, sygeplejerske Inge Birthe Sørensen, sekretær Jette B. Bjørnes, sygeplejerske Annette Petersen, sygeplejerske Inger Petersen og rengøringsassistent Irene S. Hassing.

En munter stemning breder sig i gruppen, mens kaffe og småkager fra køkkenet deles rundt. Det er ingen kunst at holde samtalen i gang. Udfordringen er snarere at høre den. Dels fordi den ind imellem overdøves af latterudbrud, dels fordi deltagerne somme tider bliver så ivrige, at de snakker i munden på hinanden.

Det her er noget særligt

Ingen af de ansatte havde tidligere arbejdet på et hospice. Det var en helt ny verden. Hvordan var det for dem at møde op til introduktionskurset? Inger lægger ud med: "Det var meget højtideligt. Der var tændt fyrfadslys, og der lød klassisk musik."

Snart kommer samtalen til at dreje sig om det, der var sket forud for kurset.

Annette: Allerede til Jul fik vi et meget personligt brev, der gav følelsen af, at det her er noget særligt. Man følte sig nærmest udvalgt. " Inge Birthe påpeger, at det gjorde hun allerede ved ansættelsessamtalen. Inger ler: "Ja, og vi blev stillet nogle spørgsmål, som man normalt ikke bliver stillet til en ansættelsessamtale, f.eks.: "Hvordan vil du bruge en frivillig?" "Og om jeg ville have problemer med at samarbejde med frivillige," tilføjer Inge Birthe med undren i stemmen.

Annette: Noget af det, der ligger i hospicefilosofien var bygget ind allerede i ansættelsessamtalen. Alle er unikke personer. Det fik man følelsen af inden vi trådte ind i huset… Og hvis du selv har den følelse, er det lettere at give den videre til rummet her, så patienterne også får den.

Her er lige stillingen til dig

Mens deltagerne beretter om deres første møde med huset, får jeg nærmest indtryk af, at deres liv er delt op i et "før" og et "efter" ansættelsen på hospice. Inge Birthe og Inger fortæller om det øjeblik, de fik at vide, at de var blevet ansat. De kunne næsten ikke tro, det var sandt. Ole havde længe drømt om at blive præst på hospice. Da det blev aktuelt, tvivlede han på, at det kunne lade sig gøre, da han var fuldtidsansat i Sulsted Sogn.

– Så var jeg ude til en samtale med biskoppen, og det endte med at han selv foreslog, at jeg kunne være på halv tid i sognet og halv tid på hospice. Jeg var lige ved at kaste mig om halsen på ham, for det var lige det jeg gerne ville!

Irene havde været ansat siden 1976 på sygehuset. Hun fortæller:

– En dag kom jeg ned på kontoret, så siger lederen: Her er lige stillingen til dig, Irene. Nu er det på tide, du skifter! Mit svar var: Det kan godt være, men så er det kun på prøvetid. Det var noget af et spring at tage… Men det var jo her, jeg skulle være.

Irene var husets eneste rengøringsassistent i begyndelsen. Hun gik og gjorde rent på Hospice, efter håndværkerne, i et tomt hus om morgenen, indtil andre kom på arbejde og gjorde hende selskab med en kop kaffe, f.eks.: Ulla, Marianne Mørch (den første læge) og Dorit Simonsen (den første ledende sygeplejerske i Det Palliative Team).

Roser til pioneren

Et tilbagevendende emne er husets første hospiceleder.

Annette: Jeg har tit tænkt på, at han har altså gjort det godt, Knud Ole. Vi var så forskellige. Og vi supplerede hinanden så godt. Han har virkelig set helheden og bredden i det.

To af pionererne fotograferet under KamillianerGaardens 10-års jubilæum. I forgrunden husets første hospiceleder, Knud Ole Pedersen. I baggrunden bestyrelsesformand Erik Schou.

Roserne til pioneren fortsætter: Han var en ildsjæl. Han havde visioner og kunne føre dem ud i livet. Han rejste rundt og holdt et imponerende antal foredrag om hospice. Hospice var hans drøm, hans barn. Han plantede et frø.

Hvad er der sket siden? Har I ændret jer?

Ole: Jeg tror, vi er blevet meget klogere. På den måde at vi ved, at vi ved mindre, end vi troede, vi vidste! Om den "rigtige" måde at sørge på. Om den "rigtige" måde at gøre tingene på. Vi er blevet mere ydmyge.

Denne ydmyghed indebærer bl.a., at personalet har mindre travlt med at have projekter på patienternes vegne.

– Vi ser patienten i en meget lille del af deres liv. Hvis vi f.eks. har en forestilling om, at vi absolut skal have børn forsonet med deres forældre, inden døden indtræder, kan vi komme på overarbejde. Og det tror jeg, hverken er til gavn for patienterne eller for os.

Ulla tilføjer, at vi i begyndelsen havde travlt med, at patienter og pårørende skulle åbne sig og erkende deres situation. Hvis de ikke havde lyst til at snakke om det, der rørte sig i dem, var det fordi, vi ikke var gode nok til at 'lukke dem op'. – Patienterne skulle også helst være glade for at være her. Det gjorde rigtig ondt, hvis en patient ikke havde lyst til at være her.

"Jeg tror, vi er blevet meget klogere. På den måde at vi ved, at vi ved mindre, end vi troede, vi vidste!"

Patient i campingvogn?

Annette spørger, om vi var mere kreative i begyndelsen. Norma bemærker, at vi i begyndelsen sagde, at her er der ikke noget, der hedder 'plejer'.

– Men nogle ting plejer vi jo at gøre! indrømmer hun. Der bliver nævnt, at vi måske er knapt så opfindsomme med hensyn til at indrette stuerne individuelt. Patienterne har sjældnere egne møbler med herind. Der er ikke altid musik på gangen ligesom i begyndelsen. Vi bruger boblebadet sjældnere end i starten.

Ulla synes, vi stadig er kreative. – Det er ikke så længe siden, vi snakkede om en ny patient, der evt. kunne bo i sin campingvogn her uden for, fordi han gerne ville det. Vi sagde, det gør vi da bare. Hvor galt kan det gå? Vi har også været inde på, om en af vore patienter evt. kunne leje en af boligerne på 3. sal. Det er også en ny tankegang.

Spørgsmålet munder ud i, at vi i højere grad tager kreativiteten for givet. Måske har vi vænnet os til, at vi kan gøre ting, der ikke er muligt andre steder, så vi ikke opfatter det som ekstraordinært. Norma fortæller, at hun forleden aften havde taget en patient i kørestol med ned på Nytorv kl. 21 for at se på juleudstilling. Da hun fortalte det til nattevagten (som var ny i huset) blev vedkommende meget overrasket: "Jamen, kunne hun holde til det? Og hvad gjorde du?"

– Jeg satte såmænd bare patienten i kørestolen, og så kørte vi! fortæller hun til generel morskab i gruppen.

Brug for nye kolleger

Noget kunne tyde på, at vi har brug for nye kolleger til at opdage, at noget af det, vi gør, er anderledes end i det etablerede system. Annette fortæller, at en ny kollega havde undret sig over, at hun ikke havde reageret, da en pårørende for nylig havde fejet hende af banen for at komme til hos patienten.

– Jeg lagde slet ikke mærke til det, for jeg er så vant til, at når den pårørende vil til, så trækker jeg mig. For det er den pårørendes ret. Det er blevet en integreret del af mig.

Inge Birthe har lagt mærke til noget andet i forholdet til de pårørende.

– I begyndelsen når en pårørende bare var så træt, træt, træt, gjorde vi enormt meget ud af at skåne vedkommende. Hvis hun f.eks. begyndte at

give patienten mad, kunne vi sige: "Det skal du ikke. Gå hen og læg dig." I dag tager vi de pårørende med og finder ud af, hvad deres ønsker er, hvad de gerne vil være med til, og hvad de gerne vil være fri for.

Hvad er hemmeligheden?

Ca. halvdelen af den oprindelige stab, er stadig ansat i huset. Efter godt 10 år med et krævende arbejde, som den palliative indsats må siges at være, skulle man tro, at veteranerne har fået nok. Men det er ikke det indtryk, de giver. Inge Birthe siger ligefrem, at "det er bare her, jeg skal være, så længe jeg er på arbejdsmarkedet!"

Hemmeligheden? Hvad er det, der giver lyst til at blive ved? Årsager nævnes i rask tempo: Ånden i huset. Kollegerne, både gamle og nye. Der er aldrig nogen af kollegerne, der ryster på hovedet af én. Hyggelige omgivelser. Kort vej til ledelsen. Afvekslende arbejde. At man kan være sig selv. Og at man på det personlige plan får noget med sig.

Ulla: – Ja, det, at man personligt får noget med sig, er stærkt vanedannende! Et synspunkt, som vinder genklang i gruppen ud fra den efterfølgende latter at bedømme.

Ole supplerer: – Jeg synes, det er meget tilfredsstillende at være et sted, hvor der er så kort afstand fra tanke til handling. Og at vi kan flytte os i takt med, at vores erkendelse udvikles. For mig har det været enormt tilfredsstillende at have refleksionsgrupperne, hvor vi i fællesskab bliver klogere.

Du kan bare køre ned på Nytorv!

Inge Birthe nævner den frihed, der ligger i de nære bånd mellem hospice og Det Palliative Team.

– Hvis noget går i hårdknude, kan vi lige rende over til dig (peger på Ole) og bede dig tage over, eller til Ulla, hvis jeg ikke lige kan finde ud af, hvordan jeg skal hjælpe en patient op at sidde. Og vi skal ikke vente på, at få lov til ting. Du kan bare køre ned på Nytorv, hvis det er det, patienten har lyst til!

Ole fremhæver værdien af at blive mødt med tillid til, at man gør sit bedste. – Det er i sig selv udviklende. Den tillid får os til at yde vort bedste.

2019: Hvilke ændringer kan vi forvente i fremtiden?

Når talen falder på fremtiden, bliver der udtrykt bekymring for en tendens, som især ses i udlandet. For at få tildelt midler til driften, prøver nogle palliative enheder at dokumentere effekten af deres arbejde. Men det er ikke alt, der kan måles og vejes. Spørgeskemaer kan fjerne fokus fra det, der er mere væsentligt. Andre synspunkter i gruppen går ud på, at vi selv drager nytte af forskning, f. eks. indenfor sorgteorier, og at vi ikke skal stritte imod, men være bevidste om – og være med til at præge – udviklingen.

> *"Hvordan kan vi sikre, at de værdier, vi selv har fået med os, videregives til næste generation af personale?"*

En anden tendens, som gruppen forudser, er mere IT i faget. Jette tilføjer, at der allerede er kommet langt flere IT-funktioner siden starten. Den elektroniske sygeplejejournal er på vej, ligesom patienters og pårørendes brug af elektronik er stadigt stigende. Norma fortæller om en episode, hvor de pårørende til en døende patient var mere optaget af mobiltelefonen og computeren end patienten. Bliver nærværet truet af elektronikken? Ulla mener, at elektronikken også kan bruges til at bringe nærvær på en anden måde, f.eks. til at få sagt farvel til en datter i Australien.

Et spørgsmål, som har optaget gruppen, er: Hvordan kan vi sikre, at de værdier, vi selv har fået med os, videregives til næste generation af personale? Jeg er ikke bekymret. Med den gejst, kollegerne her har lagt for dagen, skulle det ikke undre mig, om nogle af dem stadig er her i 2019 – og kan føre arven videre.

Sikkerhedsarbejde på Hospice

Af Lisbeth Halager, sikkerhedsrepræsentant

KamillianerGaardens Hospice og Hospice Vendsyssel har ét fælles sikkerhedsudvalg, som holder fire årlige møder. Udvalgets medlemmer er hospicechefen, afdelingssygeplejerskerne og sikkerhedsrepræsentanterne fra de to hospicer, hvoraf jeg er sikkerhedsrepræsentant for KamillianerGaardens Hospice. Det fælles sikkerhedsudvalg har blandt andet udarbejdet en misbrugspolitik, som siden er godkendt på personalemøder på de to hospicer.

I november og december 2009 gennemførte fysioterapeut Frank Larsen to identiske temadage med emnet: Hjælp og støtte til at flytte. Alle sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter havde mulighed for at deltage. Det var aktive dage, hvor vi indøvede tekniker til "at hjælpe og støtte med at flytte" ud fra menneskets normale bevægemønstre. Ud over at tage udgangspunkt i, hvordan vi, som plejepersonale, placerer os i forhold til en seng, gælder det om at udnytte sengens funktioner, altså hæve og sænke hovedgærde og fodende. Derudover at bruge enkle hjælpemidler som Nonslip (skridsikkert underlag) og glidestykker, og vigtigst, at samarbejde med patienten og bruge dennes ressourcer. Undersøgelser har vist, at ved at bruge 10 sekunder mere på hver forflytning, reduceres arbejdsskaderne med 70 procent.

Fokus på at undgå belastningsskader og give personalet mulighed for at holde sig i form, underbygges, på KamillianerGaardens Hospice, af at flertallet blandt plejepersonalet er over 50 år. Et af midlerne er fem minutters gymnastik på hverdage kl. 11.50. Vi er ikke altid lige gode til at få gymnastikken iværksat og det er ærgerligt, for fem minutters gymnastik kan mærkes og er ekstra givende, når vi samtidig får os et godt grin. KamillianerGaardens Hospice har desuden lavet en firmaaftale med Haraldslund Vand- og Kulturhus, der rummer både svømmehal og motionscenter. Hver uge kan alle ansatte få udleveret to gratis billetter til motion og svømning. Mange benytter sig af tilbudet, og sidegevinsten er det sociale element; at svede sammen på maskinerne eller i dampbadet.

I maj deltog afdelingssygeplejerske Ann-Brit Schmidt, fysioterapeut Ulla Kjærgaard og jeg i hjælpemiddelmessen Health & Rehab 2009 i Fredericia.

Det var rigtig godt at se, hvad der findes af hjælpemidler og have mulighed for at sammenligne og prøve nogle af hjælpemidlerne. Vi indkøbte glidemadrasser til forflytning af tunge eller smertepåvirkede patienter og puder til lejring. Det er ingen hemmelighed at loftlifte står højt på vores ønskeseddel.

Ud over sikkerhedsgruppens deltagelse i revision af Arbejdspladsvurderingen har vi været involveret i indretning af medicinrum og anskaffelse af nyt telefonsystem. Telefonsystemet omfatter kaldeanlæg fra patientstuerne, så der er mange behov at tilgodese. De opgaver, der ligger forude, er f.eks. den fortsatte udfordring at finde plads til opbevaring af depotvarer og hjælpemidler. Vi arbejder også på en struktur for oplæring i brug af nye hjælpemidler, så vi sikrer at alle får informationerne, trods forskudte arbejdstider.

Tillidsarbejde på Hospice

Af Astrid Mortensen, tillidsrepræsentant

I godt to år har jeg varetaget opgaven som tillidsrepræsentant for sygeplejerskerne ved KamillianerGaardens Hospice. Det har været et interessant arbejde.

Overordnet er tillidsrepræsentantens rolle at arbejde for gode samarbejdsrelationer mellem ledelse og medarbejdere. Dermed er jeg engageret, og aktiv i det arbejde, der løbende foregår for at afdække og sikre, at vi til enhver tid bevarer et godt fundament for en velfungerende arbejdsplads.

... fem minutters gymnastik er givende, når man samtidig får sig et godt grin. Og får de andre til at trække på smilebåndet!

Fundamentet udgøres blandt andet af vores organisationshåndbøger, hvor jeg således er medansvarlig for, at vi får foretaget revideringer, når der er behov for det.

Personalemøderne på KamillianerGaardens Hospice er struktureret så jeg som tillidsrepræsentant har tid afsat til generel orientering om organisatoriske og samarbejdsmæssige forhold. Derudover har jeg mulighed for at bringe aktuelle emner til dagsorden, hvorved personalemøderne også fungerer som vores samarbejdsudvalg.

Udover den daglige kontakt med ledelsen har jeg som tillidsrepræsentant formelle møder med ledelsen fire gange årligt.

Når der skal ansættes nyt personale, deltager tillidsrepræsentanten som en del af ansættelsesudvalget, og er desuden valgt som medarbejderrepræsentant i KamillianerGaardens bestyrelse, der afholder fire møder årligt.

Som Dansk Sygeplejeråds repræsentant på arbejdsstedet indgår jeg aktivt i de årlige lokale lønforhandlinger. Jeg har indflydelse på, hvad der prioriteres og hvilke funktioner, der skal sættes fokus på, når lokalmidlerne fordeles. Hertil har vi fået udarbejdet og godkendt en kompetencevurderingsskala.

I det daglige er jeg mine kollegers repræsentant i relation til Dansk Sygeplejeråd. Jeg står til rådighed med vejledning i forhold til løn, arbejds- eller ansættelsesmæssige spørgsmål.

Desuden informerer jeg, ved opslag på tavlen i det fælles personalekontor, løbende mine kolleger om faglige og organisatoriske aktiviteter i Dansk Sygeplejeråds Kreds Nordjylland.

Tillidshvervet er udfordrende, for det kræver, at jeg holder mig ajour organisatorisk og arbejdsmæssigt. Men det er samtidig tilfredsstillende, fordi det giver medindflydelse, til fælles gavn for en god arbejdsplads.

Plads til forskellighed og respekt for den enkelte

Af Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske

"Det handler om at se det enkelte menneske og bevare gnisten og lysten, at se den enkeltes ønsker og behov, så vi kan bevare forskelligheden og åbne for det fantastiske det er at være menneske og mærke livet og det at kunne beholde sin værdighed."

Med ovenstående tænker plejehjemsleder Thyra Frank, OK-Hjemmet LOTTE uden tvivl på alle "sine" plejehjemsbeboere.

Det får mig til at tænke på vores patienter på KamillianerGaardens Hospice. De har også mangeartede ønsker og behov som vi efter bedste evne prøver at efterleve ud fra både faglige og personlige vurderinger. Og ikke mindst i tæt samarbejde med Det Palliative Team og alle de frivillige.

Aktuelt gennemfører vi medarbejdersamtaler. Her kommer personalets specifikke ønsker og evner frem i lyset. Medarbejdersamtalen er et vigtigt ledelsesværktøj, der sikrer sammenhæng mellem Hospicefilosofien, som den praktiseres i hverdagen, og anvendelsen af personalets samlede menneskelige ressourcer.

Formålet med medarbejdersamtalen kan deles op i tre områder. Den enkelte medarbejder skal have et billede af fastlagte og udviklende arbejdsopgaver. Den faglige udvikling skal registreres og planlægges ud fra det samlede personales kompetencer. Sidst, men ikke mindst er en åben dialog med til at fremme et konstruktivt samarbejde.

Personalets vækst og samspil er væsentlig, fordi personalet er centrale medskabere af den hverdag, hvor den gode sygepleje kan blive til i. Jeg kan, som nyansat afdelingssygeplejerske, se at dét praktiseres på KamillianerGaardens Hospice. Det glæder mig, at mange har videreuddannet sig inden for palliation, og at der er stor kursusaktivitet både nationalt og internationalt. Herved øges personalets kompetence til glæde for alle vores patienter.

Der er foregået en meget nøje planlagt specialisering af personalets kompetencer, og ved nyansættelser af sygeplejersker har der været fokus på at ansætte sygeplejersker med forskellige baggrunde. Derved har KamillianerGaardens Hospice et meget engageret, motiveret og kompetent personale.

Det første jeg bemærkede var, at personalet har fokus på dokumentation af sygeplejen. Konkret udmøntede det sig i, at der blev kigget kritisk på den eksisterende plejeplan. En arbejdsgruppe har udarbejdet et nyt materiale med benævnelsen "Samarbejdsbog", der tages i brug 2010.

På sigt bliver dokumentationen elektronisk, men indtil videre anvendes papirversion. Det har været fagligt udfordrende at drøfte emner som: Hvad skal dokumenteres? Hvad skal ikke dokumenteres? På hvilken måde vil vi dokumentere?

Et andet område, der er fokus på, er "åndelig omsorg". Der er nedsat en arbejdsgruppe, som er godt på vej med udarbejdelse af en Klinisk Retningslinje.

Der er stor interesse for emnet åndelig omsorg både lokalt og nationalt. På KamillianerGaardens Hospice har vi blandt andet haft besøg af to sygeplejersker fra Hospice Fyn i uge 43, som havde lyst til at blive klogere på området.

Dejligt, at KamillianerGaardens Hospice har kompetente sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter, som kan videregive konkret viden.

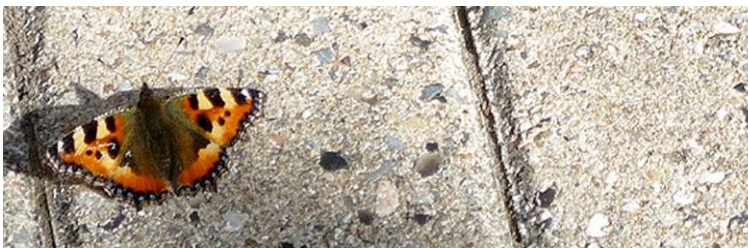

Nogle svære timer sammen med Søren

Af Elisabeth Ubbesen, sygeplejerske

Straks jeg møder ind til aftenvagten på Hospice, kan jeg mærke, at stemningen er hektisk.

Min kollega sygeplejerske Hanne Øhrstrøm går på gangen sammen med en patient, som jeg i denne artikel kalder Søren. Søren har hidtil været sengeliggende under sit ophold på KamillianerGaardens Hospice. Nu er han fuldt påklædt og har overtøj på. På fødderne har han hjemmesko, da hans fødder er for hævede til, at han kan have sine almindelige sko på.

Søren har sin "skoletaske" i den ene hånd. Op af tasken stikker en halv sodavand og en del drikkekrus. Det ligner sengebordets indhold, han har pakket i tasken. Under den anden arm knuger Søren noget, der ligner et lille hjul fra en knallert, dog uden eger – hjulet er massivt i midten.

Søren er anspændt og vred. Han vil ud, væk. Han er svedende og lidt forpustet, og jeg kan kun opnå øjenkontakt i små glimt.

Søren er indlagt på Hospice til livets afslutning. Vi kender ham meget godt. Han var her første gang som pårørende til sin syge hustru. Hustruen er nu død og Søren er selv patient og er indlagt på Hospice for anden gang med en alvorlig kræftsygdom.

Jeg kan høre, at alt ikke er, "som det plejer" og slår følge med Hanne og Søren. Hanne småsnakker med Søren, men han beskylder hende for at ville ham det ondt. Han mener, at han ikke kommer igennem med noget som helst her i huset.

Hanne sender mig et spørgende blik. Jeg tilbyder Søren en øl, som han kan nyde i fred og ro på stuen. Det plejer han at kunne lide. Sørens respons er negativ. Vi tilbyder Søren de ting, der tidligere har givet ham velvære, men Søren fortsætter hvileløst frem og tilbage på gangen med jakken lukket, "skoletasken" i hånden og knallerthjulet krampagtigt knuget ind til sig. Vi tilbyder at bære hans ting, men han oplever det som om, vi vil tage tingene fra ham.

Vi tilbyder Søren medicin, så han kan få lidt ro i kroppen, men han oplever det som om, vi vil forgive ham. Han bliver rigtig gal på os.

Ophidselsen trætter Søren og gangen bliver tung og langsom, men han går videre.

Jeg tænker på, om det er undladelsessynd at lade ham gå? Om det er overgreb at give ham medicin, han ikke ønsker? Hvis vi ikke griber ind, er vi på en måde med til at påføre ham lidelse. Hanne har de samme tanker. Vi beslutter, at ro og tålmodighed må være vejen frem, selv om Sørens uro smitter.

Jeg tilbyder Søren en massage, der virker som lymfedrænage af hans meget hævede ben – inden han skal ud på den længere gåtur hjem. Det har Søren tidligere haft glæde af. Han siger ja til tilbuddet, og vil også gerne have hjælp til et toiletbesøg.

På badeværelset sætter Søren tasken ved siden af toilettet. Knallerthjulet lægger han på et rullebord. Søren går med til at jakken lynes op og at snoren i joggingbukserne løsnes.

På en eller anden måde, har én af os rørt ved knallerthjulet, for op af hjulets midte rejser et julemands ansigt sig, og i høje toner synger dét " I wish you a merry Christmas, I wish you a merry Christmas…" Hannes mave begynder at ryste, og pludselig bryder latteren løs. Jeg griner med, og det samme gør Søren. Det er en herlig oplevelse. Sørens sindsstemning er brudt. Det er en forløsning.

Søren får hjælp til at komme i seng, hvor han får sin lymfedrænage-massage og hurtigt falder i søvn.

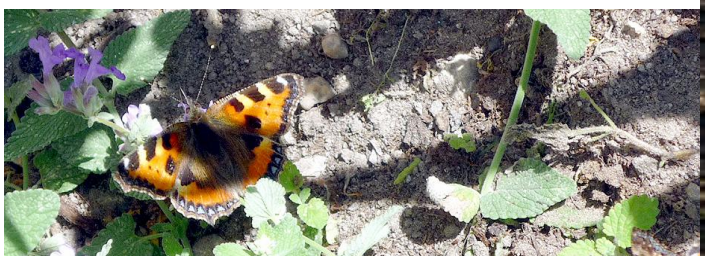

Temadag "Værdier på KamillianerGaarden"

Af Inge Birthe Sørensen, sygeplejerske

"Værdier på KamillianerGaarden" var i fokus på vores temadag den 11. november. Temaet blev diskuteret med afsæt i oplæg af hospicepræst Ole Raakjær, KamillianerGaarden og Tom Kjær, som er præst inden for det palliative felt på Herlev Hospital.

Personale fra kælder til kvist var inviteret: køkken- og rengøringspersonale, frivilligkoordinator, pedel, kontorpersonale, fysioterapeut, socialrådgiver, musikterapeut, psykolog, præst, sygeplejersker, læger og plejepersonale – alle fra både Det Palliative Team og fra Hospice. Der var indkaldt vikarer, som havde en "direkte telefonlinje" til læger og ledere. De sejeste kollegaer gik direkte fra temadag til aftenvagt.

Temadagen var en dag, der var store forventninger til blandt de næsten 60 personaler – forventninger, der uden tvivl blev indfriet.

Hospicechef Anette Agerbæk udtrykte i sin velkomsttale, at personalet havde fortjent at blive forkælet. Temadagen blev derfor holdt uden for KamillianerGaarden. Da vi i dagligdagen er forvænnet med et højt kulinarisk niveau, ville ledelsen sikre sig, at vi fik stimuleret alle sanser.

Utzon Centret, med udsigt over Limfjorden, var en smuk og spændende ramme på en ellers kedelig og grå regnvejrsdag. Den faglige føde blev indtaget i et smukt auditorium, som i vores frokostpause blev forvandlet til et lokale med runde borde iklædt hvide duge, hvor vi efter det sidste indlæg, skulle arbejde i grupper. Vi nød stående formiddagskaffe i foyeren, spændende og lækker frokost i restauranten, frisk frugt og vand i pauserne, og igen kaffe i foyeren om eftermiddagen.

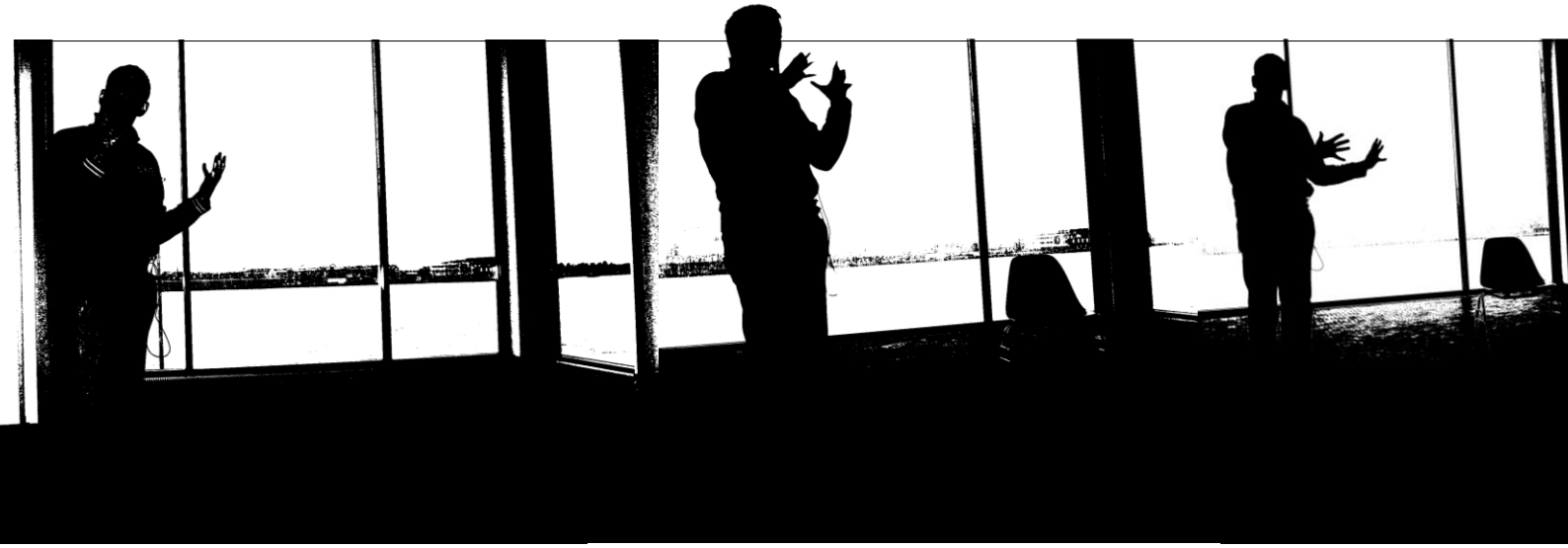

Efter velkomsten ved Anette Agerbæk sang vi, ledet af vores musikterapeut Signe Marie Lindstrøm, "Rosalina" af Benny Andersen, En sang om kærlighed og om, hvad livet byder på af godt og ondt. Om at leve i nuet, gribe dagen og være til stede.

Præst Tom Kjærs indlæg: "At være ude af sig selv og at finde sig selv – et sansefilosofisk perspektiv på kriser, sorger og palliation", blev fremført på hans meget energiske, levende og medrivende måde. Tom

Kjær formår gennem humor, at få den palliative omsorg og pleje "helt ned på jorden", så den bliver en naturlig del af respekten for et andet menneske. Det at kunne se vedkommende i øjnene og koncentrere sig, lytte og forstå.

Tom Kjær talte om: sansning og forståelse, liv og død, glæde og sorg, mening og meningsløshed – som alle er forenende modsætninger. I sansningen er vi ude af os selv, og i forståelsen, finder vi os selv. Jeg tror, vi alle blev rørt af hans fortællinger fra arbejdet med palliative patienter.

Efter frokosten var der oplæg ved Ole Raakjær, præst ved KamillianerGaarden: "Kill your darlings", som oversat fik betydningen: "Slå dine kæpheste ihjel!". Findes der en hospicementalitet, hvor alt skal

være smukt og dejligt, stille og fredeligt? Er vi som omsorgspersoner også angste for at se døden i øjne-ne? Forsvinder døden i palliation? Glemmer vi, at de uhelbredeligt syge og døende patienter måske har det ganske forfærdeligt med at skulle forlade det liv, som de ikke er færdige med? I stedet for et smukt billede på væggen, ønsker de måske et af en atombombe, fordi det er sådan, de føler det? Hvorfor er der ikke flere af "vores" patienter, der råber og skriger i deres lidelse? – Mange og vedkommende spørgsmål, som blev diskuteret livligt i de tværfaglige grupper.

Diskussionerne blev, efter en kort pause, fremlagt med fokus på, hvad vi, efter dagen, ville tage med os på arbejde. "Svarerne" var mange og forskellige, men fælles for dem alle var, at vi skal tilbyde, og ikke pådutte patienterne og de pårørende, vores faglige ekspertiser. Vi skal respektere det enkelte menneske, så det bevarer sin autonomi. Vi skal give patienterne og de pårørende valgene. – For at behandle patienterne ens, må vi nødvendigvis behandle dem forskelligt. Mennesker er eksperter på deres eget liv og for at vores møde med et andet menneske kan blive frugtbart, er respekten og ydmygheden nok de vigtigste faktorer.

Mætte af faglige input og rigtig fin forplejning, ønskede vi hinanden, og os selv, fortsat god arbejdslyst, og takkede for en spændende og inspirerende dag.

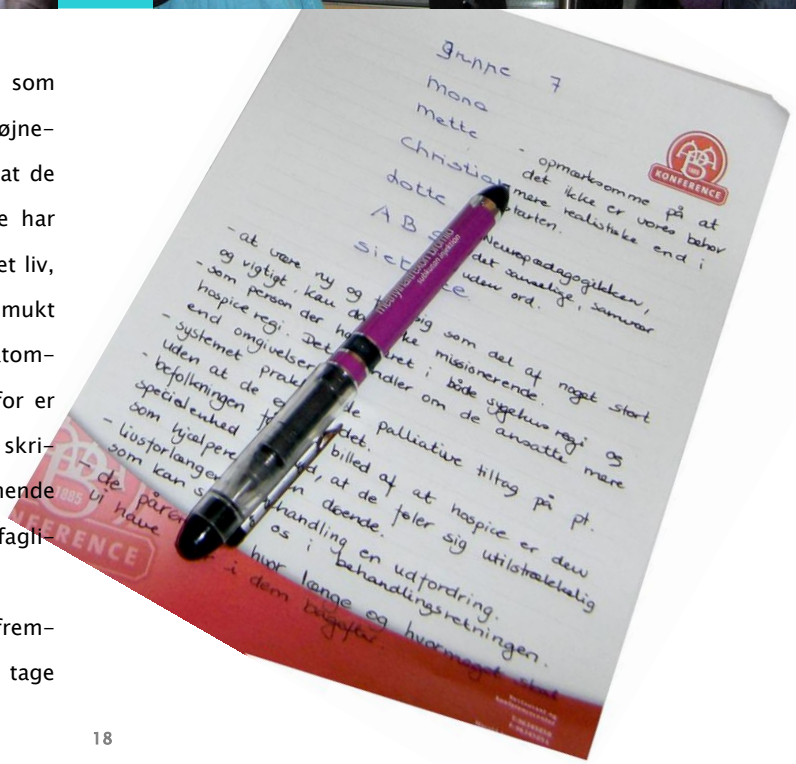

Hospicehaven

Af Bodil Kristensen og Kirsten Miltersen, sygeplejersker

Vejret er godt, solen skinner og en patient ligger i sin seng på stuen. Han venter på, at familien kommer, så de alle kan komme ud og nyde haven.

Da familien kommer, hjælper pårørende og personale i fællesskab patienten, der ligger i sin seng, ud i haven. På vejen ned til haven nydes det smukke kunstværk i loftet i elevatoren.

Sengen stilles på den udvalgte plet i haven. Familien sætter sig til rette i havemøblerne. Der hentes kolde og varme drikke efter behov, og kagen og andet godt, der er medbragt hjemmefra, nydes i fællesskab.

Fra 2. sal på KamillianerGaardens Hospice er det en fornøjelse at se ned i hospicehaven, når flere grupper af pårørende er samlet omkring en seng. Eller se pårørende, der får en snak med personalet.

Hospicehaven er velegnet og kan nydes, hvad enten man vælger at ligge i sin seng, at komme ud i en kørestol eller selv går rundt. Nogle vælger solens stråler, andre sætter sig under parasollerne til rådighed. Haven er inddelt i små nicher med havemøbler, der er mere eller mindre afskærmede. Gangene rundt i haven er flisebelagte, så det er nemt at færdes, selv i havens fjerne afkroge.

Det er muligt at tilslutte sengens elektriske funktioner og medbringe iltapparatur. Tilkaldeknappen fungerer også i haven, så personalet kan tilkaldes.

I hospicehaven kan vi, når vejret tillader det, tilbyde patienterne oplevelser, som når langt ud over, hvad der foregår på stuen.

Livet i haven giver mange oplevelser, som "taler til" sanserne:

- Glæde ved at se farve og form på en blomst, og dufte den. Det kan fremkalde minder, måske helt tilbage til barndommen.
- Se bladene og træerne bøje sig for vinden, og mærke vinden eller solens stråler på sin kind.
- Høre lyde fra børnene, der leger i skolegården ved siden af og høre trafikken, som signalerer den aktive hverdag.
- Dufte maden, der bliver tilberedt i hospicekøkkenet. For senere at nyde maden. Synet af mad, der spises og vinglas, der hæves fra bordene, fortæller at patienter og pårørende skaber liv og glæde med hinanden.
- Se personale og pårørende, der pusler om blomsterne og fjerner lidt ukrudt "her og der".

Denne enestående mulighed for at komme ud, hvor der er højt til himlen, falder godt i tråd med hospicefilosofien, hvor et af kerneområderne er at skabe rammer, der giver de bedst mulige forudsætninger for livskvalitet, selvværd og en værdig død.

Nogle mennesker lever intenst med naturen hele deres liv og ønsker for eksempel at dø "i naturen". Med hospicehaven er det muligt. Personalet forsøger i høj grad at indfri individuelle ønsker og behov.

Forskning i grønne områder, og deres betydning for mennesker viser, at de kan være med til at begrænse stressbelastninger. Grønne områder er gode til "vågen hvile" – et sted, hvor der kan slappes af og

Frivillige og ansatte hjælper gartnerne i hospicehaven.

Også i hospicehaven skal der luges ukrudt.
Her er gartneren i gang.

Mange patienter og pårørende bruger hospicehaven...

... og de ansatte har også glæde af den.

samles ny energi til nye udfordringer. Og som inspiration, til patienter og pårørendes brug af haven, har vi udformet et opslag, som kan ses på væggen ved udgangen til hospicehaven.

I 2008 blev der etableret en havegruppe, som består af frivillige med særlig interesse for haven, samt tre personaler. Gruppen står blandt andet for den lettere vedligeholdelse af bedene og deltager i planlægning og udførelse af nye tiltag i haven. Det sker i samarbejde med pedel Karl Søbygge, der er ansvarlig for haven, og som varetager den grovere vedligeholdelse som græsslåning og klipning af hæk.

Havegruppen har, i samarbejde med Karl, og sammen med en gartner fra planteskolen Staudemarken, plantet et stort antal spændende stauder, løgvækster, bunddække, klatreroser og buske. Mange af dem er placeret i store trækummer, så patienterne har mulighed for at se, røre og dufte "i øjenhøjde".

Foråret 2009 var første år, hvor resultatet kunne nydes. Det var helt fantastisk og meget smukt med mange, mange tulipaner og liljer i forskellige farver. Stauder og roser prydede dernæst haven, og ofte er en buket blevet kunstfærdigt bundet, og placeret på spisebordet eller på en patientstue. Til fælles glæde.

Musikken har bragt glæde det forgangne år

Af Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut

Igennem hele 2009 har der været en *lind strøm* af musik på og omkring KamillianerGaarden. Patienter, pårørende, frivillige og personale har, med jævne mellemrum, nydt sange og toner fra husets faste musikstab. Tre frivillige pianister skiftes til at komme og akkompagnere til, og synge, smukke stemningsfulde sange på ugentlige hyggeaftner med sang. Ofte bliver det til et lille (endda til tider flerstemmigt) kor af frivillige, patienter, pårørende og personaler. Alle samles omkring klaveret, stemmer i, lytter til og ønsker yndlingssange, sange fra årstiden eller højskolesangbogen. En dejlig og intens form for samvær og nærvær opstår disse aftner. Mange døre til patientstuerne bliver åbnet, hvor musikken kan nydes på afstand.

En smuk sommeraften i juli blev aftenssangen udvidet til et arrangement: "Sommersang i hospicehaven". Hospicehaven blev åbnet for interesserede borgere fra byens nærområde, der sad under den klare aftenhimmel, sammen med patienter i senge og kørestole, pårørende og personaler. Alle sang "i vilden sky". Over 80 sangere og lyttere var samlet i hospicehaven. Vi blev akkompagneret af klaver, guitar og fløjte, og af gæstemusikeren Lars Ole Schmidt på trompet.

Ud over fælles sommersange, blev sommerluften fyldt med blide instrumentale musikstykker af bl.a. komponisten Carl Nielsen. Jeg deltog som musikterapeut blandt andet med improvisation på kalimba.

I 2009 har vi også modtaget input fra musikalske universer lidt længere fra vores dagligdag på Hospice. To gange har vi haft koncerter med dygtige musikere.

Som en del af "Musikkens Dag", en forårsdag i april, berigede to konservatoriestuderende Lea og Ida, KamillianerGaarden med smukke og rolige nordiske sange.

Traditionen tro blev julen sunget ind af det entusiastiske og talstærke Aalborg Damekor, der sang de gode gamle julesange og salmer.

I marts blev der gennemført en støttekoncert til fordel for Kamillus – det frivillige arbejde på Hospice – med soulsangeren Marie Carmen Koppel.

Med Hasseris Kirke som ramme præsterede Marie Carmen Koppel, med sin store varme stemme og en god portion humor, en fantastisk performance. Koncerten løb af stabelen for fulde huse.

Årets sommerfest, en skovtur til Huset ved Bratbjerg Søerne ved Tranum, bød ligeledes på en glædelig musikalsk overraskelse for personale og frivillige ved KamillianerGaarden.

Bølgerne gik højt med livlige folkedanse til herlig akustisk musik. Folkemusikgruppen Mindst 4 spillede irsk, svensk og dansk folkemusik. Bandets optræden var en jubilæumsgave, skænket til personalet og frivillige ved KamillianerGaarden af Hospice Vendsyssel. En gave, der passede "som fod i hose" til det hyggelige træhus og brænderøgen fra kaminen.

Nationalt markerede KamillianerGaardens Hospice sig musikterapeutisk ved en stor temadag, i september på Anker Fjord Hospice ved Ringkøbing: Musikterapi og palliation", idet jeg var én af tre foredrags- og workshopholdere.

Der deltog omkring 60 begejstrede fra hele landet: hospicesygeplejersker, fysioterapeuter, ledere, frivillige og andre.

Dagen bød på den nyeste musikterapeutiske forskning indenfor palliation, hvor der blev talt om hospicefilosofiens samklang med grundprincipper i musikterapi. Der var eksempler fra klinisk praksis, ligesom deltagerne selv oplevede "smagsprøver" med musikterapi på egen krop.

Døden har ikke det sidste ord...

Af Ole Raakjær, præst

Kender du, at en af dem, du har mistet – en, der engang var salt og lys i dit liv – pludselig kan dukke frem? At du hører, hvad han eller hun ville sige til det ene eller det andet? Eller hvad han eller hun ville mene, om det, du står i lige nu? Ja, selvfølgelig gør du det. Der er en erfaring, vi er fælles om!

Benny Andersen skriver i digtsamlingen *Denne kommen og gåen* (1993):

"...jeg har ikke noget imod døde – nogle af mine bedste venner er døde – det påfaldende er blot deres usvækkede livskraft – modsat adskillige nulevende som – er mere døde end levende – jeg kender flere uafdøde – som keder mig til døde – de professionelle døde – har det med at gå igen – på uventede tidspunkter – blander sig i alt – sætte skub i en kedelig samtale – får syrener til at blomstre om vinteren – kalder latteren frem under en tandudtrækning..."

Sådan beskriver Benny Andersen erfaringen af, at dem, vi har mistet, bliver ved at være en del af vores åndelig "husholdning", vores livklub.

Derfor handler det ikke om at give slip på dem, vi har mistet, men om at holde fast! Vi skal ikke overlade dem til død og glemsel. De har netop gjort vores liv rigere og dybere, så sådan set er det en glæde ikke at kunne slippe dem. Vi bliver ved at høre ekkoerne af deres ord, fortælle deres historier og genkalde os deres indflydelse på os. Hver gang vi taler om dem, skaber vi mening omkring deres liv. Ligesom vi bliver ved med at udleve vigtigheden af dem i vores eget liv. Til tider hører vi os selv tale til dem og indtrængende bede dem om et godt råd. Når et barn kommer til verden ser vi den afdødes træk hos det. Vi kan endda forestille os, hvor glade de ville have været over bestemte begivenheder i familien. De mennesker, vi har elsket, sidder stadig med rundt om bordet. Det er en glæde, en gave og en opgave – for den kamp, som de kæmpede for deres liv, forpligter os nu hver især på vores liv. De ville gerne være blevet ved med at leve livet her sammen med os. Vi har altså noget, som de ikke fik, og dét er betydningsfuldt. Det pålægger os et ansvar for at leve vores liv ordentligt, i glæde og i taknemmelighed.

Derfor inviterer KamillianerGaardens Hospice alle, der i årets løb har mistet, til mindegudstjeneste på allehelgensdag, den første søndag i november, i Sct. Mariæ Kirke. Her læses navnene op, og et lys tændes, for hver eneste af de personer, der er død på Hospice siden sidste allehelgen.

Det gør ondt at mindes, men det gør også godt. Smerten over tabet, som man naturligvis særligt kommer til at mærke på en sådan aften, er en del af den lykke, der var. En del af glæden over livet sammen med den mor eller far, datter eller søn, søster eller bror, ven eller veninde, der var en uerstattelig del af vores liv. Kernen er netop, at ingen af os ville have undværet at kende ham eller hende, til fordel for at være sparet for sorgen og smerten nu. Kærligheden er al sorgen og smerten værd.

I den forstand er livet altid det første og døden er det sekundære. Glæden er det første og sorgen er det sekundære, for kendte man ikke til glæden, var der ikke noget at sørge over. Glæden og sorgen er derfor heller ikke hinandens modsætninger. De følges af, og på et tidspunkt fortoner sorgen sig og glæden bliver den største. Det er vigtigt at huske på.

Døden har nok magt til at rive et elsket menneske ud af vores hænder, men den har heldigvis ikke magt til at gøre alt, som dette menneske har givet os, til ingenting. Den kærlighed, som vi gennem ham eller hende har fået del i, lever videre i vores hjerter, og kan blive ved med at berige os. At det hænger sådan sammen, er der et evangelium – et glædeligt budskab – i, både i den ene og den anden forstand. Døden har heldigvis ikke det sidste ord: "Af jord er du kommet. Til jord skal du blive. Af jorden skal du igen opstå!"

Læg dit hjerte i dine hænder

Om at have hjertet på rette sted og vise det i handling.

Af Sietske Vlieger Møller, frivilligkoordinator

For den italienske munk Kamillus af Lellis, der i slutningen af 1500-tallet stiftede Kamillianerordenen, var det at tjene Gud, det samme som at tjene medmennesket, og denne opgave tog han meget bogstaveligt. Han gjorde: "Læg dit hjerte i dine hænder" til sin morale. Han levede selv op til moralen ved, både fysisk og åndeligt, at påtage sig plejen af syge og døende medmennesker.

Kamillus havde en, for sin samtid, meget moderne opfattelse af, hvad uhelbredeligt syge og døende mennesker havde behov for. Der skulle tages vare på "hele" mennesket. Ved de hospitaler, han oprettede i Italiens større byer, blev der altid ansat både sygeplejere og præster. Sygeplejerne skulle være uddannede, yde en stor arbejdsindsats og vise patienterne respekt. Præsterne kunne ikke, som egentlig var datidens skik, nøjes med at give de døende den sidste olie, de skulle også yde sjælesorg, når som helst der var behov for det.

Alle arbejdsopgaver var lige væsentlige og lige værdifulde. Alle skulle ikke alene have hjertet på rette sted, men også vise det i sine handlinger - uanset om det gjaldt syge på hospitaler, i hjemmene eller i gaderne, sårede soldater på slagmarken eller pestramte under de hyppige epidemier.

Kamillus blev foregangsmand for det moderne sygehusvæsen og sygeplejerskers skytshelgen. Mange sygehuse og plejehjem, især i det katolske Sydeuropa, er opkaldt efter Skt. Kamillus og kamillianermunkene, der siden 1600-tallet rejste verden rundt for at oprette klinikker.

Således kom kamillianermunkene i 1890'erne også til Aalborg og byggede Kamillianerklinikken. Det der nu i godt 10 år har fungeret som den selvejende institution KamillianerGaardens Hospice.

"Læg dit hjerte i dine hænder" kunne også være tænkemåden for de ca. 60 frivillige, der gør en stor, uegennyttig indsats på KamillianerGaarden i dag. Eller udtrykt mere jordnært af en frivillig: "Vi skal ikke være engle, men praktiske grise!"

KamillianerGaardens Hospice' "praktiske grise" har mange arbejdsopgaver. Som værter eller værtinder ved måltiderne, serverer de maden for patienter og pårørende i spisestuen, og bidrager til en hyggelig atmosfære.

Eftermiddagsvagterne varetager alt fra at gå ture

Henny Dybvad (tv) dækker bord, mens Helle Emborg vander blomsterne. I baggrunden er rengøringsassistent Irene S. Hassing i gang med dagens arbejde.

sammen med patienter, gå ærinder for eksempel til biblioteket, eller gå til hånde, når patienter, pårørende eller sygeplejersker har brug for det.

"Musikholdet" løfter stemningen, med deres musik og sang, ved de ugentlige sangaftener. "Havefolkene" sørger for, at haven er indbydende, så den inviterer til at opholde sig i, eller til at plukke nogle friske blomster til patientstuerne.

"Cafémedarbejderne" brygger litervis af kaffe og byder gæster udefra velkommen ved de jævnlige arrangementer i Kamillus' mødelokale.

Besøgsvennerne er nærværende samtalepartnere og opmærksomme lyttere hos patienterne på Hospice og i hjemmene, eller de bidrager, ved natlige vågetjenester, til tryghed for patienterne.

De mange grønne planter, der passes af "plantevanderne", gør KamillianerGaarden til et hjemligt sted, mens "linneddamen" er en uundværlig hjælp, når "tonsvis" af nyvasket tøj, rent sengetøj og bløde håndklæder, i løbet af året, skal lægges på rette pladser.

Et Hospice uden frivillige er utænkeligt. Et Hospice uden frivillige, ville være et sted, hvor plejen af patienterne blev varetaget på bedst mulig vis, men der ville mangle noget væsentligt: Den *ekstra* hjælpende hånd, der kommer fra et *med*menneske. De frivillige deltager, sammen med de ansatte, i at løfte den fælles opgave, der kan bidrage til at gøre patienternes sidste levetid til en værdifuld tid.

Ligesom Kamillus i hans samtid mente, at der ikke skulle skelnes mellem værdien af de forskellige arbejdsopgaver, oplever de frivillige også at blive højt værdsat for deres indsats. De er uundværlige for at "KamillianerGaardens Hospice kan yde sit allerbedste". Det store frivilligkorps består af forskellige mennesker i alle aldre, hvoraf de fleste ikke længere er aktive på arbejdsmarkedet. Forskelligheden er vigtig, for det afspejler samfundet uden for Hospice. Mangfoldigheden viser sig også i udførelsen af arbejdet, idet den enkelte frivillig selv har stor indflydelse på, hvordan han eller hun løser sin opgave.

Som frivillig yder man en individuel indsats, men deltager også i et fællesskab: Som medlem af støtteforeningen Kamillus' frivilligkorps og som en del af KamillianerGaardens Hospice. Det blev illustreret ved jubilæumsfesten i foråret 2009, hvor alle frivillige dannede et stort kor. Alle frivillige, hver enkelt med sin egen stemme, sang med på versene, og alle festdeltagerne stemte i på omkvædet. Hver stemme var med til at løfte den fælles stemning. Her var klangen, som den til hverdag lyder på KamillianerGaardens Hospice: Alle synger med eget næb, men når man synger sammen, og i samme takt, bliver det til skøn musik.

Til venstre er der mandagsmøde med kaffe og kage i Kamillus. Mange gæster og frivillige kommer til disse møder, hvor de bliver modtaget af de to myndige herrer til højre: Aage Jensen og Kurt Rasmussen, som gør det ud for modtagelseskomité og garderobevagt.

Opvasken er en biting

Af Grete Schärfe, sygeplejerske

I eftermiddag skal jeg til mandagsmøde i Kamillus. Der bliver foredrag om Benny Andersen. Emnet interesserer mig, og dog er det noget andet, der trækker: Jeg ønsker at møde nogle af menneskene bag kulisserne. Det drejer sig om seks frivillige, som har specialiseret sig i praktiske opgaver i forbindelse med mandagsmøderne og det årlige allehelgensarrangement. Gruppen består af: Inge Pronk Andersen, Ingrid Larsen, Esther og Aage Jensen samt Tove og Kurt Rasmussen.

Mødet skal begynde kl. 14. I håb om at få en snak med de frivillige inden mødet, er jeg kommet i god tid. Jeg er spændt på, hvad der venter mig. Der er vist noget om, at de helst ikke vil have, at man blander sig i deres arbejde.

Det er lettere, når vi er alene

Klokken 13 er Aage i gang med at hente stole hos naboen, Skt. Mariæ Kirke. Frivilligkoordinator Sietske Møller, kommer og snakker med ham om, hvor mange, de skal dække op til. Det er dårligt føre, så der kan nok ikke forventes mere end 42, aftaler de. I køkkenet udveksles knus og muntre bemærkninger med køkkenleder Mary, som har leveret rugbrødslagkage til lejligheden. Esther er i gang med kaffebryggningen. I cafeen er Inge, Ingrid og Tove allerede næsten færdige med at dække borde og dele højskolesangbøger ud. Jeg vover at sætte servietter i et par kopper. Det går ikke upåagtet hen. Bagefter spørger Tove, om jeg har tænkt mig at blive frivillig!

Klokken 13.30 er alt klappet og klart, og jeg får mulighed for en lille afsides snak med det effektive team. De fortæller, at de så godt som alle har været med, siden mandagsmøderne begyndte for ca. 10 år siden. Og der er ikke noget ønske om at få flere med i gruppen. "Så falder vi bare over hinanden", "Det er lettere, når vi er alene. Vi ved lige, hvad der skal gøres" og "Vi har det faktisk bedst, når det bare er os." lyder argumenterne. "Det var derfor, jeg spurgte, om du ville være frivillig, siden du kommer her og roder!" griner Tove til morskab for resten af gruppen.

Vi blander os ikke i hinandens opgaver

Der bliver ikke brugt huskesedler. Det sidder i rygraden, får jeg at vide. "Det kører lige efter en snor. Vi blander os ikke i hinandens opgaver." Åge og Kurt sørger for stole og borde. "Og byder damerne velkommen!" lyder det kækt fra en af kvinderne. De to populære mænd tager imod de besøgende og hænger deres overtøj på plads. Skulle de være optaget til anden side, bliver der spurgt efter dem. Esther bryggger kaffe. Tove sørger for sukker og fløde. Og somme tider skal der hentes teskeer på 1. eller 2. sal.

Hver har sin historie om, hvordan han/hun er kommet med i gruppen. For Tove begyndte det med, at der en mandag skulle holdes et spændende foredrag, som hun gerne ville høre. Derfor tog hun med sin mand, Kurt, som i forvejen var en del af teamet, herind. "Han sagde til mig, at jeg ikke kunne være bekendt at komme herind så tidligt uden at bestille noget!". Inge og hendes mand kendte Kurt og Tove og begyndte også at komme til mandagsmøderne. Og efter at Inges mand senere døde på hospice, begyndte Inge at arbejde i gruppen.

38 kander kaffe og 11 kander te

Allehelgensgudstjenesten er et kapitel for sig. "Det er et stort arrangement", fortæller Aage. "Først bærer vi stole fra kirkens kælderlokaler over i kirken, så der bliver plads til ca. 300 mennesker". Så skal der bæres

Flittige hænder med hjertet på rette sted. Fra venstre Kurt og Tove Rasmussen, Ingrid Larsen, Inge Pronk Andersen samt Esther og Aage Jensen.

kager, sodavand, kaffe og te over i Sct. Mariæ Skoles gymnastiksal, hvor der serveres forfriskninger efter gudstjenesten. "38 kander kaffe og 11 kander te!" præciserer Esther. Når deltagerne er gået over på skolen, bærer mændene stolene tilbage fra kirken til kælderlokalerne, inden de selv går over og får en kop velfortjent kaffe. Og ca. en time efter afslutningen på skolen har det arbejdsomme team bragt salen tilbage til normale forhold, så man kan have svært ved at tro, at den kort forinden har summet af mennesker.

Esther påpeger, at der altid har været et godt samarbejde med kirken. Aage fortæller, at de i begyndelsen skulle ind og bede om nøglen. Nu har de frivillige selv adgang til en nøgle, så de kan låse sig ind og tage de stole, de har brug for. "Men så er vi også forsigtige med at aflevere det akkurat ligesådan bagefter. Det skal ikke være sådan, at de har ulemper med os," fastslår han.

Vi får ligeså meget som de

Jeg bliver lidt benovet over gruppens ihærdighed. Hvad er det, der driver disse mennesker til måned efter måned og år efter år at lægge så mange kræfter og så megen tid i dette arbejde? Deres umiddelbare svar lyder: "Vi har et godt venskab." Efterhånden nærmer de sig noget andet, som motiverer dem. Aage får blanke øjne, når han fortæller, at det kan være svært for en person, hvis ægtefælle er død på hospice, at træde over tærsklen og komme til et mandagsmøde. Det er Kurt og Aage opmærksomme på, når de står i garderoben og byder dem velkommen.

Den efterfølgende snak afslører, at gruppen også er optaget af, at flere af de besøgende har knyttet venskaber ved møderne. Ingrid tilføjer, at de lægger mærke til, om en person sidder ved kaffebordet og ikke snakker med nogen. "Så sætter vi os ved siden af og får en snak i gang". En gang ved et allehelgensarrangement blev Esther opmærksom på en mand ved kaffen på skolen. "Han stod som en saltstøtte helt alene. Så gik jeg hen og spurgte ind til ham. Det blev rigtig godt."

Kurt sammenfatter, hvad der synes at være gruppens fælles oplevelse: "Vi får ligeså meget som de." Og Ingrid runder af med: "Det er ikke en sur pligt. Opvasken og alt det praktiske er faktisk en biting."

Klokken nærmer sig 14. Gruppen rejser sig. Pligterne kalder på de flittige hænder.

Apropos hænder, så er det åbenbart ikke kun dem, der sidder rigtigt på disse frivillige. Det lader til, at de også har hjertet på rette sted!

Så lad gå med, at man ikke må blande sig.

Ny nabo

Foto: Jette B. Bjørnes

KamillianerGaarden har fået ny nabo i 2009. Overfor, på den anden side af Kastetvej, er et parkeringshus skudt op.

Først måtte den eksisterende bygningsmasse – blandt andet en af Kastetvejs gamle villaer – fjernes.

Da byggegrunden var ryddet, startede piloteringen, for det krævede grundforholdene, og i nogle uger rystede KamillianerGaarden, når hammeren slog.

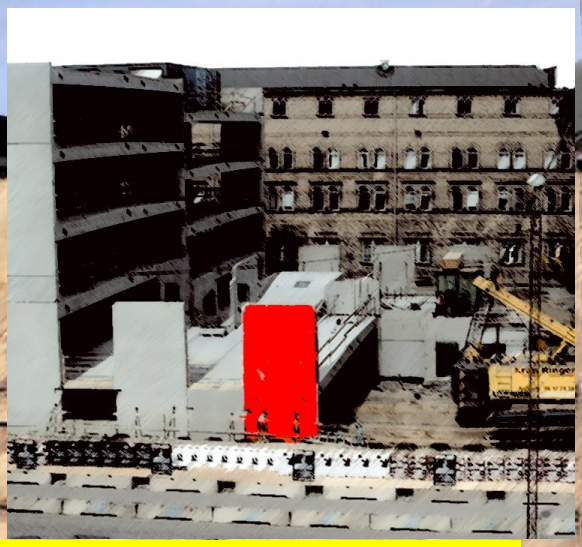

Betonelement på betonelement blev hejset på plads...

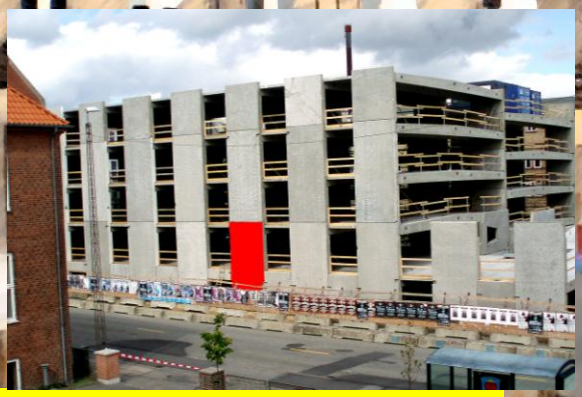

...og lidt efter lidt begyndte det at ligne en bygning.

I november stod parkeringshuset færdig.

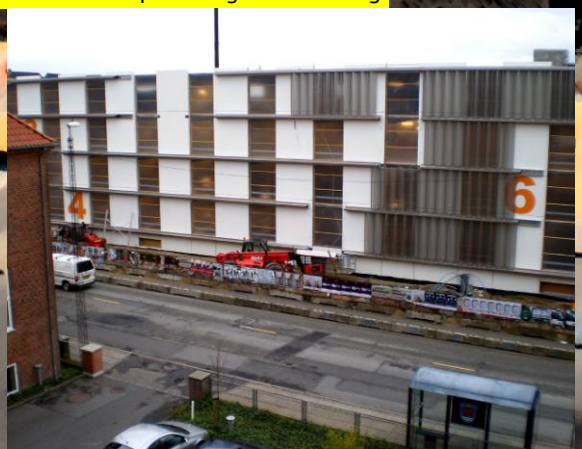

Når "palliationssygeplejerskens patienter" bliver indlagt på Hospice

Af Birgitte Poulsen, palliationssygeplejerske, Sygehus Vendsyssel, Hjørring

På Sygehus Vendsyssel, Hjørring er vi tre palliationssygeplejersker. I den funktion er vi i direkte kontakt med den enkelte patient, idet vi tilser alvorligt syge og døende patienter, såvel på sygehusene som i eget hjem. Det sker i tæt samarbejde med sygehuspersonalet, hjemmesygeplejersker og praktiserende læger.

Som en del af funktionen varetager vi visitationssamtaler, når en patient ønsker at komme på Hospice. I forlængelse af at Hospice Vendsyssel i Frederikshavn åbnede for snart to år siden, har vi mærket en stigning i antallet af visitationssamtaler. En væsentlig årsag er formodentlig geografien, hvor patienten, trods ophold på Hospice, forbliver i nærområdet, og hvor pårørendes besøg ofte opleves, og er, lettere.

Visitation, til en plads på Hospice, er nogle gange den første kontakt vi som palliationssygeplejersker har med patienten. Det kan for eksempel være en indlagt patient, hvor sygdommen har "fået overtaget", hvor det ikke længere er muligt at være hjemme. Bevæggrunden er ofte flersidet og kompleks, f.eks. utryghed, koblet med behovet for symptomkontrol på specialistniveau.

Som palliationssygeplejerske har jeg bl.a. deltaget i et forløb, hvor en ung mand havde mange smerter. Smerter, der var forårsaget af en avanceret cancer, som var vanskelig at behandle med den gængse smertebehandling. Det krævede en anden form for behandling. Patienten blev indlagt på Hospice, for, i trygge omgivelser, at få behandlingen justeret.

Efterfølgende blev det muligt for den unge patient, at komme hjem en tid, med hjælp fra hjemmesygeplejen. Senere blev det igen nødvendigt for ham at komme på Hospice, denne gang til livets afslutning.

Jeg oplever også forløb, hvor jeg som palliationssygeplejerske har kendt patienten igennem længere tid og derfor har haft mulighed for at tale med patienten om den sidste tid, og ved, at patienten ønsker at være på Hospice. Jeg kom på et tidspunkt hos en patient, som meget tydeligt og klart bad mig om at sige til, hvis jeg kunne se, at det var ved at være tid at tage på Hospice.

Det gik faktisk sådan, at jeg på et tidspunkt måtte referere til vores tidligere samtale og foreslå et ophold på Hospice. Det var en af de få gange, hvor patienten kom på Hospice allerede dagen efter – det sker ikke så ofte, dog hyppigere i og med det øgede antal hospicepladser.

Et ophold på Hospice kan også være et væsentligt alternativ til en indlæggelse på sygehus, når det bliver svært at være hjemme. Det viser et andet patientforløb, som jeg har været involveret i.

Det var vigtigt for en yngre kvinde at blive i eget hjem. Hendes søster havde plejeorlov og dermed mulighed for at være hos hende. Med flere daglige besøg af hjemmesygeplejen blev det muligt for den yngre kvinde at være hjemme til sent i forløbet. Da døden nærmede sig, blev kvinden dog mere smertepåvirket, ind imellem konfus, og kunne ikke længere komme rundt i huset.

Som en sikkerhed for kvinden var der tidligt i forløbet udarbejdet en visitation til Hospice. Da kvinden efterhånden havde behov for pleje døgnet rundt, var det relevant at overveje en indlæggelse på Hospice, men kvinden skubbede det vedholdende fra sig – det var ikke tid endnu.

Det er et stort skridt at vælge at tage hjemmefra og vide, at man ikke kommer hjem igen. At Hospice alligevel blev det rigtige til sidst, viser den yngre kvindes kommentar efter få dages indlæggelse på Hospice: "Her skulle jeg være kommet noget før".

Som palliationssygeplejerske, der skal visitere patienter til Hospice, bliver jeg indimellem stillet overfor vanskelige prioriteringer og dermed i svære dilemmaer. Trods det øgede antal hospicepladser i Nordjylland, er der fortsat patienter, hvor vi ikke kan imødekomme deres ønske om en plads på Hospice. Det er min opgave, at bidrage til afklaring, så ressourcerne og ekspertisen på Hospice bliver prioriteret og anvendt i relation til patienterne med de mest komplekse problemstillinger.

Det betyder, at andre patienter, trods alvorlig sygdom og snarlig død, modtager den besked, at de ikke kan få en plads på Hospice, trods deres udtrykte ønske herom.

Dermed har jeg som palliationssygeplejerske også en rolle, når vi skal hjælpe patienter og pårørende til at tænke alternative løsninger.

Skandinavien rundt på den lærerige måde

Oplevelser i forbindelse med deltagelse i det fællesnordisk diplomkursus: Nordic Specialist Course in Palliative Medicine 2007-2009.

Af Helle Bjørn Larsen, overlæge

Da jeg tiltrådte stillingen som overlæge ved Det Palliative Team, var det en fornøjelse at blive forpligtet til at tage en palliationsuddannelse. Jeg tilmeldte mig det fællesnordiske diplomkursus: *Nordic Specialist Course in Palliative Medicine* og var heldig at komme på et hold af engagerede, kloge og sjove mennesker, som ikke veg tilbage for at deltage i enhver diskussion. De få undervisningsseancer, der var mindre interessante, blev med dét hold af engagerede kursister aldrig kedelige.

Kurset udspandt sig over 6 moduler, á hver 5 kursusdage, fordelt henover 18 måneder. Modulerne blev gennemført i flere byer: Trondheim, Helsinki, Malmø, Bergen, København og Stockholm. Dvs. i de nordiske lande, som kursusdeltagerne fortrinsvis kom fra. Vi var ca. 32 engagerede deltagere, som deltog aktivt og livligt i det tætte kursusprogram.

Programmet spredte sig over stort set alle aspekter af palliation. Vi beskæftigede os med diagnostik, fysiologi, farmakologi, kommunikation, team building, sorgarbejde, pårørende, samarbejde med andre specialer, forskning, undervisning af samarbejdspartnere og med mere specifik symptom-kontrol.

Alt var meget lærerigt og givende. De største oplevelser var dog den undervisning og de øvelser, der relaterede til, hvordan vi ser os selv i samspillet med patienter, pårørende og den øvrige sundhedssektor.

Dr. David Archer, Department of Palliative Medicine, University of Bristol, underviste i teamwork. Han understregede, som i en velkendt, gammel, amerikansk film, at 'Nobody's perfect', men, lige som i filmen: Ét team kan være dét! Forskellighed er en styrke, ikke et problem.

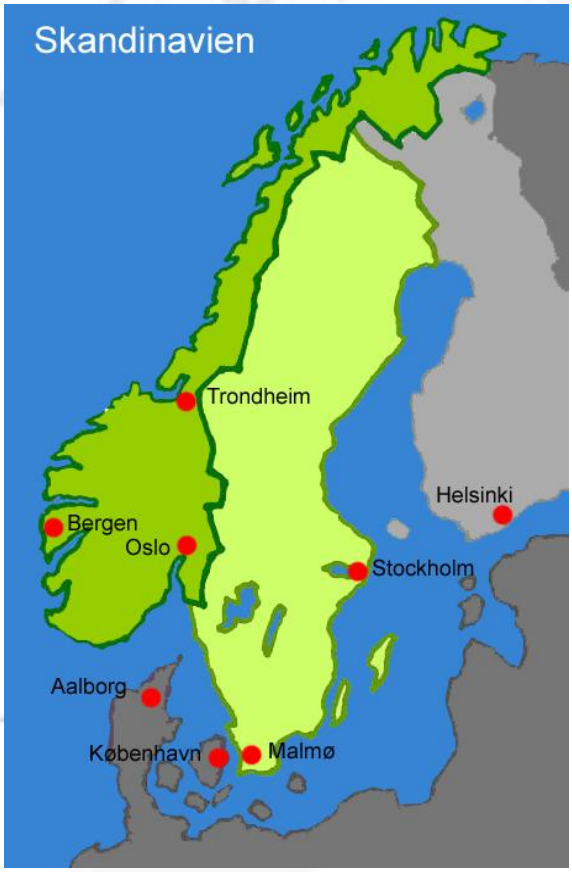

Helle Bjørn Larsens rejse gik fra Aalborg – og til en række af Skandinaviens vigtigste og mest spændende byer: Bergen, Trondheim, Oslo, Stockholm, Helsinki, Malmø og København.

David Archer lod alle 32 kursister deltage i en 'sculpt': Ved en iscenesættelse 'tegnes et billede' – en skulptur. I dette tilfælde af relationer.

En kursist blev udpeget til at være en døende patient. Vi øvrige kursister fik roller som ægtefælle, børn, forældre, søskende, nære og fjernere venner, hjemmesygeplejerske, hjemmehjælp, praktiserende læge, palliativ læge, palliativ sygeplejerske, hospitalslæge og hospitalssygeplejerske. 'Patienten' blev placeret i midten, hvorefter alle skulle stille sig i en position, som hver enkelt syntes, var den rette i forhold til patienten: tæt på eller fjernt, i synsfeltet eller udenfor.

Det var interessant at se, hvor mange professio-

nelle, der mente, at deres umiddelbare nærvær var vigtigt for patienten i hans sidste timer. Jeg mødte slet skjulte bebrejdelser, fordi jeg, i min tildelte rolle som palliativ læge holdt mig helt i udkanten og lige uden for synsfeltet. Min forklaring: At jeg havde fuldstændig tillid til hjemmesygeplejersken, at hun bare kunne ringe, hvis hun havde problemer, faldt på 'stenet jord'!

Efterfølgende skulle 'patienten' placere, hver deltager – jævnfør deres tildelte rolle – i en, for 'patienten, passende position, Det blev gjort med stor indlevelse fra 'sygesengen'. 'Mor' blev smidt ud af sengen, og adskillige blev sendt bort, mange ble rykket længere væk. Enkelte venner kom tættere på, og jeg, som palliativ læge, skulle holde mig uændret på distancen, men dog i synsfeltet.

Iscenesættelsen – øvelsen – illustrerede for flere af os, at vi, som eksperter i palliation skal holde den professionelle distance, – at det, at skulle dø, i høj grad er en privat sag. Vi kan, og skal, som eksperter bidrage til symptomlindring, men vi er ikke blandt patientens nærmeste. Der er oftest ikke behov for, at vi forstyrrer familiens private sfære i en så intim situation.

Ovenstående var i overensstemmelse med professor, emeritus Erwin Bischofbergers oplæg om integritet og autonomi. Her blev det diskuteret, om alt det vi kan, og gerne vil, gøre for patient og pårørende, nu også er det, der er det bedste for dem? Kan vort engagement risikere at udvikle sig til et ubevidst overgreb, hvis vi ikke er tilstrækkelige lydhøre for patientens behov – også de usagte behov?

Pastor Lars Björklund, Sverige, talte om at møde patienten uden en dagsorden. Om at anerkende, at situationen kan være elendig, at vi kan være magtesløse – at trøst kan være krænkende. Han formåede at tale til vores egne følelser og lod os derved mærke, hvorledes vi som individer reagerer forskelligt. At vores egne erfaringer er afgørende for vores tolkninger og for, hvad der kommer 'under huden' på os.

I forbindelse med kurset, skulle hver deltager præsentere et forskningsprojekt.

Jeg har igennem nogen tid interesseret mig for muligheden for at fjerne overskydende væske (ødem) fra benene. Som et led i behandling heraf kan en kort kanyle indsættes under huden på benet. Via en slange forbindes kanylen til en pose, der kan tømmes. Behandlingen tilbydes kun til patienter, som ikke kan behandles tilstrækkeligt med mere traditionel lymfebehandling. Derfor er det kun få patienter, der indtil nu er blevet behandlet med denne metode, men det er en behandlingsmulighed, som nogle patienter kan få stor glæde af. Min projektpræsentation tog således afsæt heri.

Nu er der måske nogle, der tænker, at det må være skønt at besøge seks dejlige byer? Dertil må jeg sige: Jo, jeg er sikker på, at det ville være skønt at opleve disse steder... Der var nogle rigtige gode spadsereture mellem hotellerne og undervisningsstederne, og motionen var tiltrængt, når langt det meste af dagen foregik på skolebænken. 'Desværre' var de fleste kursusdage så lange, at alle seværdigheder var lukkede, når vi fik fri.

I Trondheim fik vi femten minutter til at se kirken Nidarosdomen indefra. Helsinki var våd og regnfuld. Forårsaftenerne i Malmø var dejlige, hvor aftenspadsereturene gik forbi mange spændende butikker, men, ak, for sent… Bergen viste sig fra sin smukkeste side – dvs. at det næsten ikke regnede.

Opholdet i Stockholm var præget af usædvanlig sol og varme, men også af tankerne om at skulle til en tre timers skriftlig eksamen på engelsk, som var fællessproget. Jeg havde fået et slemt lændehold, og måtte stå op (ved en bardisk!) under eksamen.

Besvarelsen fyldte seks sider, så der blev griflet løs og papirerne 'føg af sted over baren'. På trods af bardisken glemte jeg fuldstændig at drikke – for mig eksisterede kun opgaver og svar (og selvfølgelig ryggen). Heldigvis gik det godt og næsten alle bestod.

Fagligt var det et meget udbytterigt kursusforløb, som varmt kan anbefales nye 'palliatører'. Opholdene i de nordiske byer, har ligeledes givet mig lyst til at vende tilbage og opleve mere.

Når uhelbredeligt syge og døende patienter har behov for socialrådgiveren

Af Pia Harbo, socialrådgiver

Så gik året 2009. Jeg har haft lejlighed til at møde en masse dejlige mennesker, såvel på Hospice, som i Det Palliative Team. Hvor er det forunderligt. Jeg giver hver dag af mig selv til patienter, pårørende og andre, men jeg føler alligevel, at jeg får meget mere tilbage.

I løbet af året har jeg ydet rådgivning i forhold til mange forskellige problemstillinger. I alt har jeg haft over 500 kontakter til og fra patienter og pårørende, på Hospice og i Det Palliative Team. I flere tilfælde har vejledningen været ved akutte behov, hvor der skulle handles hurtigt. Ved fælles hjælp er det oftest lykkes os at gøre en forskel.

Problemstillinger, hvor patienter og pårørende har behov for mig, som socialrådgiver, drejer sig om: Ansøgning om plejeorlov, økonomi her og nu, men også i fremtiden. Muligheder for forsørgelsesgrundlag – primært om det er økonomisk tilrådeligt at modtage sygedagpenge eller førtidspension. Spørgsmål om forsikringer, merudgifter, enkeltydelser, legater eller kørselsordning. Desuden rådgivning om arv, testamenter og børnetestamenter, begravelseshjælp og børneydelser.

Dertil kommer spørgsmål i relation til børn, der evt. har behov for plejefamilier, gældssanering, eller udlændinges indrejse i Danmark, og meget meget mere.

Det kan være svært på samme tid, at overskue at "være i sorgen", stå med en usikkerhed for fremtiden, og overskue alle de praktiske ting, der skal gøres. I sådanne tilfælde, kan det være befriende, at nogen kan hjælpe og støtte i en periode.

For at illustrere, hvordan mit samarbejde, med personalet på KamillianerGaardens Hospice, er med til at gøre en forskel, vil jeg beskrive et forløb i relation til en ægtefælle til en patient indlagt på Hospice. Ægtefællen var vant til selv at have overblik over privatliv, karriere og økonomi, men alt det syntes nu betydningsløst – kun familien var i tankerne. Gæld, overtræk, eller indestående på konti m.m. syntes ligegyldigt.

Det handlede for personalet på Hospice og undertegnede om, at skabe ro i familien, at give ægtefællen et pusterum, og få de praktiske gøremål gennemført, eller sat på "standby".

Jeg talte med pengeinstituttet, fik oplysninger om økonomien, og fik tilsagn om, at de ikke derfra ville indkalde ægtefællen til samtale eller lignende. Jeg fik talt med familiens hjemkommune. Det lykkedes mig at få kommunen til at bevilge en "fredning". Derved fik såvel ægtefællen, patienten og børnene ro til at være sammen, og fred til at tale om den tid, der var forestående.

Hospicepersonalet og jeg havde, som i flere andre forløb, et løbende samarbejde om og med familien. Vi var derfor gensidigt orienterede omkring forløbet og kunne hjælpe hinanden med en afklaring af de spørgsmål, der trængte sig på for familien.

Dette samarbejde betød også, at jeg umiddelbart efter patientens død, kunne yde familien hjælp, ved at kontakte forsikringsselskaber og fagforeninger, og få iværksat udbetalinger til familien.

Jeg samarbejdede med kommunen, hvor der blev bevilget hjælp til betaling af blandt andet et efterskoleforløb til et af børnene, og vi fik ansøgt om forhøjede børnetilskud til familien. Jeg talte med SKAT, der dog endnu ikke havde modtaget skifteretsattest, men vi fik et fingerpeg om den fremtidige økonomi.

På baggrund af det tætte samarbejde, lykkedes det også at imødekomme ægtefællens behov for redskaber til "at være i sorgen", blandt andet i og med et forløb ved Det Palliative Teams psykolog. Via denne efterfølgende kontakt med Det Palliative Team, var det muligt fortsat at støtte ægtefællen.

Godt et halvt år senere, begyndte ægtefællen at "leve livet igen", traf blandt andet en ny kæreste. Familien kom igen i gang med livet.

En historie om livet, der viser, hvor meget livet har at byde på – et liv, der meget ofte går i stå for os, når vores kære rammes af alvorlig sygdom og dør. Minderne følger os, men oftest vinder de glade minder, på sigt, over de triste.

AFKLARINGARVB
EGRAVELSESHJAEL
PBØRNETESTAME
NTERBØRNEYDELS
ERENKELTYDELSER
FAGFORENINGER
FORHØJEDETILSK
UDSOCIALRÅDGIV
ERFORSIKRINGSSE
LSKABERFORSØRG
ELSESGRUNDLAGF
REDNINGFREMTID
ENFØRTIDSPENSIO
NGAELDSSANERIN
GHJEMKOMMUNE
HJAELPTILBETALI
NGINDESTÅENDE
PÅKONTIKARRIER
EKØRSELSORDNIN
GLEGATMERUDGI
FTEROVERTRAEKP
ENGEINSTITUTTET
PLEJEFAMILIEPLEJ
EORLOVPRAKTISK
EGØREMÅLPRIVA
TLIVPUSTERUMRO
TILATVAEREISORG
ENSKATSKIFTERET
SATTESTSPØRGSM
ÅLSTANDBYSYGED
AGPENGETESTA-
MENTEUDLAEN-
DINGESINDREJ-
SEIDANMAR-
KAEGTEFAELLE-
NØKONOMI

Mål for 2010

Af Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske, Kirsten R. Justesen, hospiceleder og Anette Agerbæk, hospicechef

Hospice Vendsyssel, Frederikshavn

Hospice Vendsyssel har fungeret med 6 hospicepladser i lejede lokaler i Frederikshavn siden den 1. april 2008.

Aktuelt pågår virksomhedsoverdragelse. Indledningsvis varetager Bestyrelsen ved Hospice Vendsyssel selv projektering og etablering af Hospice Vendsyssel i egen bygning. Herefter sker den endelige virksomhedsoverdragelse af Hospicet til sin egen bestyrelse, Bestyrelsen ved Hospice Vendsyssel.

Indtil da fungerer begge hospicer under Bestyrelsen ved KamillianerGaardens Hospice.

Faglig udvikling

For at imødekomme behovene hos efterladte er hidtil iværksat flere tilbud.

Med henblik på at afdække betydningen af de forskellige tilbud skal nedsættes en tværfaglig arbejdsgruppe, der skal beskrive, og dermed afdække, hvilke tiltag, der gør nytte, således at vi kan prioritere indsatsen fremover. Det er samtidig væsentligt, at de tilbud efterladte tilbydes ved KamillianerGaarden supplerer – og ikke konkurrerer – med de tilbud, der allerede er i regi af andre organisationer.

De sidste par år har vi arbejdet med at målrette indholdet, der ligger i begreberne Basal Stimulation og Neuropædagogik, til den palliative pleje og behandling. En arbejdsgruppe har bearbejdet begreberne, der har været holdt undervisningsdage og refleksionsøvelser. Arbejdet er nu, i form af et koncept, implementeret som en naturlig del af plejen og behandlingen af de uhelbredeligt syge og døende patienter. Konceptet skal fremover løbende kvalitetssikres og -udvikles.

En ny samarbejdsbog skal implementeres. Bogens formål er at forenkle dokumentationen og styrke det tværfaglige samarbejde. I opbygningen inkluderes de øgede indberetningskrav, så håndteringen af disse kan ske på en enkel måde.

Den fremtidige palliative indsats i Region Nordjylland

I forlængelse af rapporten vedrørende organisering af den palliative indsats i Region Nordjylland, har Regionsrådet besluttet at nedsætte en udviklingsgruppe på det palliative område. Der arbejdes med temaerne: Regionalt Center for Palliation, etablering af fællesregional vagtordning på det palliative område, palliative senge på sygehusene og fælles organisering af lægerne i de palliative teams.

Den palliative indsats i Danmark

KamillianerGaardens Hospice er, på både medarbejder- og ledelsesplan, involveret i DMCG-pal´ arbejde. Dansk Multidisciplinær Cancer Gruppe - for palliation, er en tværfaglig gruppe stiftet mellem repræsentanter for de faglige selskaber, sammenslutninger og netværk, der virker i det palliative felt. I regi af DMCG-pal udarbejdes på nationalt plan kliniske retningslinjer og uddannelsesbeskrivelser. Ligesom der arbejdes med udvikling og implementering af en Pallativ Database. Dette arbejde er væsentligt og bliver meget ressourcekrævende i en længere periode.

Anlæg

Idet køkkenet på KamillianerGaardens Hospice mangler køle- og frysekapacitet er en ingeniør ved at undersøge muligheden for at bygge køle- og fryserum i forbindelse med køkkenet. Et projekt, vi håber, kan gennemføres i løbet af 2010.

De små køkkener på patientgangene er slidte, og kan måske indrettes mere praktisk og moderne. Der er derfor behov for et nærmere kig på og gennemgang af disse.

Efter 10 års brug er der aktuelt behov for udskiftning af enkelte møbler på patientstuerne. Vores plan er at udskifte alt inventar på patientstuerne om nogle få år, således at møblerne fortsat kommer til at passe sammen.

Ledelsesstruktur

I løbet af 1. halvår af 2010 indfører vi en ny ledelsesstruktur med tre ledere på KamillianerGaardens Hospice. En hospicechef og to afdelingsledere. Den ene med ansvar for den daglige drift på hospice og den anden med ansvar for udvikling.

Hvad er målet, hvor skal vi hen? Motiv fra KamillianerGaardens sommerfest 2009 ved Bratbjerg i Han Herred.

Tak

Af Anette Agerbæk, hospicechef

KamillianerGaardens Hospice har i 2009 med glæde og taknemmelighed modtaget økonomisk støtte fra:

- Bjerg Arkitektur a/s: "Ugens buket" til vasen på trappeopgangen i hele 2009.

- Facebook-gruppen "Støt KamillianerGaardens Hospice": Indsamling af et stort beløb til videospil og videospilskonsoller til glæde for børn, der er pårørende på Hospice.

- Lions Club Hasseris: 5.000 kr. til et maleri til hospicestuerne.

- Budolfi Sogns Menighedsråd: Doneret 2.870 kr. Pengene er indsamlet via kirkens lysglobe, og ønskes brugt til at sprede lys blandt patienter og personale på Hospice.

Flere pårørende og organisationer har foræret Hospice gaver, og mange har sendt breve og små hilsener, som vi har modtaget med stor glæde. Også i forbindelse med 10-års jubilæet den 23. marts 2009 modtog Hospice gaver. Tusind tak for dem alle. De vil blive brugt til glæde og gavn for patienter, pårørende og personalet.

KamillianerGaarden

Center for
Lindrende Behandling

BILAG

BILAG

Personalets deltagelse i kurser, konferencer og videreuddannelse

08.01.2009
Sanser i spil: Kan arkitektur, æstetisk toning, musik og duft bringe lindring hos den alvorligt syge patient? HospiceLimfjord, Skive. Annette Petersen, sygeplejerske, Hanne Øhrstrøm, sygeplejerske, Jonna Melgaard, sygeplejerske, Lisbeth Halager, sygeplejerske.

28.02.2009
Udviklingsseminar 2009: Frivillig Hospiceindsats i dag og i morgen, Hospice Forum. Grindsted. Sietske V. Møller, frivilligkoordinator, Hanne Klingberg, frivillig, Lena Lyng, frivillig.

02.03.2009
Ergonomisk vejledning. Hospice. Mary K. Larsen, økonoma, Pia Christensen, køkkenassistent, Lotte Bach Olsen, køkkenassistent.

02.-06.03.2009 og 28.-30.05.2009
Taktil stimulering, berøring i pleje og omsorg, (re)habilitering og uddannelse. VIA University College, Holstebro. Mette Albæk Christensen, sygeplejerske.

18.03.2009
Cateringmesse, Gigantium, Aalborg. Mary K. Larsen, økonoma, Lotte Bach Olsen, køkkenassistent, Dorthe Christensen, køkkenmedhjælper.

19.03.2009
Seminar: "Sådan plejer vi at gøre", Radisson SAS Hotel, Odense. Ole Raakjær, præst.

01.04.2009
Inspirationsdag for sekretærer, Turbinehallen, Århus. Jette B. Bjørnes, sekretær.

01. og 15. og 22. og 29.04.2009
Kan tro helbrede? Aalborg Universitet. Grete Schärfe, sygeplejerske, Karin N. Olesen, sygeplejerske.

21.04.2009
Temadag i palliation. Aalborg Kongres og Kultur Center. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske, Ragnhild Behrendt, sygeplejerske, Pia Poulsen, sygeplejerske, Winnie Søndergaard Jensen, sygeplejerske.

21.04.-25.04.2009
Pre-conference International Student Conference, Spiritual Care. Norge. Grete Schärfe, sygeplejerske.

30.04.-03.05.2009
6th Nordic Music Therapy Conference 2009: Sounding Relationships. Helnan Phønix Hotel, Aalborg. Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut.

02.05.2009
Hospice Forums årsmøde, Dalum. Anette Agerbæk, hospicechef, Sietske V. Møller, frivilligkoordinator og Karen Kjær Nilsson, frivillig.

04.-06.05.2009
Træning og kursus i kommunikation med alvorligt syge og døende. Svinkløv Badehotel, Fjerritslev. Norma Østergaard, social- og sundhedsassistent, Pia Poulsen, sygeplejerske.

7.-10.05.2009
11th Congress of the European Association for Palliative Care. Wien, Østrig. Annette Fibiger Hansen, sygeplejerske, Bente Hjort Højer, sygeplejerske.

12.-13.06.2009
5. Nationale Kongres: Sårbarhedens ansigter - i det palliative felt. Hotel Trinity, Fredericia. Anette Agerbæk, hospicechef, Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske, Astrid Mortensen, sygeplejerske, Inge Birthe Sørensen, sygeplejerske, Jonna Melgaard, sygeplejerske, Winnie Søndergaard Jensen, sygeplejerske.

16.-18.06.2009
Den gode hverdagsmad. Food College Aalborg. Mary K. Larsen, økonoma.

31.08.-09.10.2009
Palliative indsats - mellemmenneskelige aspekter. VIA University College Silkeborg. Bente Hjort Højer, sygeplejerske, Karin N. Olesen, sygeplejerske.

01.09.2009
Informationsmøde: Masteruddannelse i Humanistisk Palliation, Aalborg Universitet. Lisbeth Halager, sygeplejerske.

23.09.2009
Temadag for tillidsrepræsentanter, Dansk Sygeplejeråd, Kreds Nordjylland. Aalborg. Astrid Mortensen, sygeplejerske.

28.09. og 26.10. og 25.11.2009
Den nærværende samtale - hvilke udfordringer stiller den? Videncenter for Kommunikation og læring i sundhedssektoren, University College Nordjylland. Pia Poulsen, sygeplejerske.

01.-02.10.2009
Palliation set i et bredt perspektiv - Landskursus 2009, Fagligt selskab for Palliations- og Hospicesygeplejersker. Hotel Torvehallerne, Vejle. Karin N. Olesen, sygeplejerske, Lisbeth Halager, sygeplejerske.

19.-21.10.2009
Den gode hverdagsmad. Food College Aalborg. Lotte Bach Olsen, køkkenassistent, Mary K. Larsen, øko-noma.

16.11.2009
Mindfulness. Hotel Scandic Aalborg. Jette B. Bjørnes, sekretær.

23.11.2009
Netværksgruppe for hospicesekretærer. Hospice Sydvestjylland, Esbjerg. Jette B. Bjørnes, sekretær.

BILAG

Ledelse og medarbejdere

KamillianerGaardens Hospice

Anette Agerbæk, hospicechef
Kirsten Ribberholt Justesen, hospiceleder
Inge-Lise Churchill, afdelingssygeplejerske (indtil 31.01.2009)
Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske (fra 01.03.2009)
Jens Kvist, sygeplejerske
Annette Petersen, sygeplejerske
Jonna Melgaard, sygeplejerske
Mette Albæk Christensen, sygeplejerske
Lisbeth Halager, sygeplejerske
Annette Fibiger Hansen, sygeplejerske
Lise Winge Dagen, sygeplejerske
Inger Petersen, sygeplejerske
Inge Birthe Sørensen, sygeplejerske
Elisabeth Ubbesen, sygeplejerske
Bente Hjort Højer, sygeplejerske
Grete Schärfe, sygeplejerske
Lisbeth Arbøl, sygeplejerske (orlov fra 01.07.2009)
Mai Vestergaard, sygeplejerske
Hanne Øhrstrøm, sygeplejerske
Kristian Andersen, sygeplejerske
Winnie S. Jensen, sygeplejerske
Astrid Mortensen, sygeplejerske
Ragnhild Behrendt, sygeplejerske
Karin Nørgaard Olesen, sygeplejerske
Bodil Kristensen, sygeplejerske
Kirsten Miltersen, sygeplejerske
Pia Poulsen, sygeplejerske
Norma Østergaard, social- og sundhedsass.
Sinne Weiss Christensen, social- og sundhedsass.
Mary K. Larsen, økonoma
Lotte Bach Olsen, køkkenassistent
Pia Christensen, køkkenassistent
Dorthe Christensen, køkkenmedhjælper
Irene S. Hassing, rengøringsassistent
Kirsten Nielsen, rengøringsassistent
Sansanee Numjaroen, rengøringsassistent
Jette B. Bjørnes, sekretær
Karl Søbygge, pedel
Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut
Jette G. Carlsen, medhjælper
Ole Raakjær, præst

Det Palliative Team

Niels Brunsgaard, specialeansvarlig overlæge
Gitte Fischer, specialeansvarlig ledende sygeplejerske
Helle Bjørn Larsen, overlæge
Mona Kelm-Hansen, overlæge
Lars Møller, palliationssygeplejerske
Birte Stoffersen, palliationssygeplejerske
Grethe L. Andersen, palliationssygeplejerske
Ulla Kjærgaard, fysioterapeut
Pia Harbo, socialrådgiver
Britta Munkholm, psykolog
Bodil Winther, lægesekretær
Eva Mortensen, lægesekretær
Mona Birthe Jensen, lægesekretær

Palliationssygeplejersker ansat ved sygehuse i Region Nordjylland

Bitten Jensen, Sygehus Vendsyssel, Frederikshavn (indtil 31.07.2009)
Dorthe Beck, Sygehus Vendsyssel, Frederikshavn
Dorthe Buchwald, Sygehus Vendsyssel, Hjørring
Birgitte Poulsen, Sygehus Vendsyssel, Hjørring
Lene Jürgensen, Sygehus Vendsyssel, Hjørring
Joan Munch Lauritsen, Sygehus Himmerland
Lisa Lauritsen, Sygehus Himmerland
Dorte Myhlendorph Eis, Sygehus Himmerland

Koordinator og frivillige ved KamillianerGaarden

Sietske Vlieger Møller, koordinator

Frivillige

Andersen, Elly
Andersen, Grete Lervad
Andersen, Pronk Inge
Berg-Mortensen, Britta
Bøye, Kenneth Jakobsen
Christensen, Edith
Christensen, Inga E.
Christensen, Margit
Christiansen, Inge Als
Dybvad, Henny
Dyhrman, Aase
Emborg, Helle

Faldborg, Jytte
Frostholm, Lis
Gregersen, Inger
Gundersen, Vibeke
Gundtoft, Elsemarie
Gundtoft, Ole
Hansen, Else Marie Sejr
Heilskov, Anne Grethe
Holmsberg, Mie
Iversen, Grete
Jensen, Elly
Jensen, Aage
Jensen, Esther
Jensen, Hannah Samuelsen
Jensen, Henny Birthe
Karlsen, Gerda S. Delé
Klemmensen, Sonja
Klingberg, Hanne
Klingberg, Poul
Kongsted, Gunny
Kristensen, Anne Jette H.
Kristensen, Michelle Aarup
Kruszyna, Jowita
Larsen, Helen
Larsen, Ingrid
Laursen, Benedicte
Lund, Karin Schrøder
Lyng, Lena
Muniz, Kirsten
Nielsen, Gudrun
Nilsson, Karen K.
Nyborg, Bent
Nyborg, Ebba
Nyborg, Lis
Olesen, Ann
Pape, Gitta
Pedersen, Birthe
Rafn, Inge
Rasmussen, Anne Margrethe
Rasmussen, Kurt
Rasmussen, Tove
Roed, Kamma

Bestyrelsen ved KamillianerGaardens Hospice

Formandskabet
Erik Schou, bestyrelsesformand
Per Nielsen, næstformand

Udpeget af Region Nordjylland
Vagn Kvist
Medzait Ljatifi
Per Nielsen (næstformand)
Asta Skaksen

Udpeget af Aalborg Kommune
Helle Frederiksen

Udpeget af Kommunekontaktrådet i Region Nordjylland
Birthe Andersen
Erik Ingerslev Larsen

Udpeget af Frederikshavn Kommune
Knud Hjørnholm
Afløst af Brian Kjær

Udpeget af bestyrelsen ved Hospice Vendsyssel
Per Nilsson

Udpeget af Biskoppen over Aalborg Stift
Ole Rysgaard Madsen

Udpeget af Menighedsrådet for Sct. Mariæ menighed
Erik Schou (bestyrelsesformand)

Udpeget af bestyrelsen for Aalborg Budolfi Provsti, Aalborg Nordre Provsti og Aalborg Søndre Provsti
Lena Bentsen

Udpeget af Danske Diakonhjem
Aksel Wehner

Udpeget af Kræftens Bekæmpelse
Hanne Brandt

Udpeget af Danske Handicaporganisationer
Anne Marie Kristensen

Udpeget af personale ved KamillianerGaardens Hospice
Astrid Mortensen, sygeplejerske

Udpeget af personale ved Hospice Vendsyssel
Mette Færch, sygeplejerske

Formidling af hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland

08.01.2009
"Hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland". 19 visitatorer og hjemmesygeplejersker fra Brønderslev Kommune,. På Hospice Vendsyssel Frederikshavn.

08. 01.2009
"Livet på hospice". 25 deltagere. Indre Mission, Brovst.

BILAG

13. 01.2009
"Livet på hospice". 40 deltagere. KFUK og KFUM, Farsø.

19.01.2009
"Hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland". 28 sygeplejersker og fysioterapeuter. Palliationskursus, KamillianerGaarden.

19.01.2009
"Kost til småtspisende". 28 sygeplejersker og fysioterapeuter. Palliationskursus, KamillianerGaarden.

20.01.2009
"Musikterapi". 28 sygeplejersker og fysioterapeuter. Palliationskursus, KamillianerGaarden.

04.02.2009
"Hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland". 19 deltagere fra Frederikshavn Y's Men's Club. Abildgård kirke, Frederikshavn.

05.02.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 30 deltagere. Palliationskursus, KamillianerGaarden.

10. 02.2009
"Livet på hospice". 25 deltagere. "Nålen", en lokalforening under Manuelle Fags Samråd.

11.02.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 24 deltagere. University College Nordjylland.

11.02.2009
"Palliativ omsorg og pleje". Sygeplejestuderende University College Nordjylland.

24.02.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 86 deltagere. Fyraftensmøde for sygehuspersonale på Sygehus Himmerland i Hobro.

25.02.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 24 deltagere. University College Nordjylland.

25.02.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 21 deltagere. Diplommodul i palliation. Jysk Center for Videregående Uddannelse.

26.02.2009
"Arbejdet på Hospice". 3 skoleelever fra Farsø Skoles 8. klasse. På KamillianerGaarden.

02.03.2009
"Det gode liv". Tlf.interview til et eksamensprojekt. Kenneth Brøgger, elev på Sortebakkeskolen, Nørager.

05.03.2009
"Livet på hospice". 50 deltagere. Sankt Markus kirke, Aalborg.

05.03.2009
Støttekoncert for Kamillus med Marie Carmen Koppel. 280 deltagere. Hasseris Kirke.

23.03.2009
"Patienter der udskrives fra hospice". Sundhedsminister Jakob Axel Nielsen, Regionsformand Ulla Astman m.fl., i alt 10 deltagere. Plus journalister fra TV2 Nord og P4 Nordjylland. På KamillianerGaarden.

31.03.2009
"Palliativ pleje og behandling". 62 deltagere. Bælum Ældrecenter.

02.04.2009
"Hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland". 25 deltagere fra Pandrup Rotary Klub. På KamillianerGaarden.

07.04.2009
"Det frivillige arbejde på hospice". Radioudsendelse. Radio Aalborg.

16.04.2009
"Livet på hospice". 36 deltagere. Ældresagen Nibe.

21.04.2009
"Basal stimulation i den palliative indsats". 130 deltagere. Temadag i palliation, Aalborg Kongres og Kultur Center.

21.04.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 30 deltagere. Undervisning for personalet på afd. M1 Dronninglund Sygehus.

23.04.2009
"Dying patients: Do they need spiritual care? If yes: How?" Workshop. 30 deltagere. 4th International Student Conference on Spiritual Care. Haraldsplass Diakonale Høgskole, Bergen, Norge.

24.04.2009
"How to grow spiritually". 80 deltagere. 4th International Student Conference on Spiritual Care. Haraldsplass Diakonale Høgskole, Bergen, Norge.

24.04.2009
"Livet på hospice". 35 deltagere. Ældremobiliseringen, Aalborg.

28.04.2009
"Musikterapi på hospice". 30 delt. fra Universitetet i Agder, Kristiansand, Norge. KamillianerGaarden.

28.04.2009
"Palliation i Danmark. Hospicefilosofi - Musikterapi - Mad". Temadag. 26 studerende fra Høgskolen i Kristiansand, Norge. KamillianerGaarden.

29.04.2009
"Livet på hospice". 75 delt. Nr. Tranders Kirkecenter.

20.05.2009
"Livet på hospice". 30 delt. Indre Mission, Åbybro.

09.07.2009
"Sommersang i hospicehaven". Over 80 deltagere. KamillianerGaardens have.

02.09.2009
"Livet på hospice". 22 deltagere. Støtteforeningen for Hospice Mariager Fjord.

02.09.2009
"Livet på hospice". 18 deltagere. Ladies Circle Aalborg.

14.09.2009
"Livet på hospice". 30 deltager. Biecentret i Hobro.

15.09.2009
"Den gode hverdagsmad". 22 deltagere. KamillianerGaarden.

15.09.2009
"Et øjeblik"- om mad på hospice. P1-radioudsendelse med økonoma, diætist Mary K. Larsen.

16.09.2009
"Kost til småtspisende". 18 deltagere. KamillianerGaarden.

16.09.2009
"Musikterapi i palliation". Foredrag om hospicefilosofiens samklang med grundprincipper i musikterapi og workshops. Ca. 60 deltagere fra hele landet, bl.a. palliationssygeplejersker, hospiceledere, fysioterapeuter, frivillige og ledere fra ældresektoren. Anker Fjord Hospice: Temadag.

17.09.2009
"Orientering om hospice". 50 medlemmer af Facebook-gruppen "Støt KamillianerGaardens Hospice". KamillianerGaarden.

23.09.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 24 deltagere. University College Nordjylland.

23.09.2009
"Livet på hospice". 30 Farmakonomer. KamillianerGaarden.

24.09.2009
"Livet på hospice". 30 Farmakonomer. KamillianerGaarden.

01.10.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 35 frivillige fra KamillianerGaardens Hospice.

02.10.2009
"Livet på hospice". 20 delt. Ældre Sagen, Aalborg.

02.10.2009
"Livet på hospice". 15 deltagere. Komdrup Kirkes Menighedsråd.

05.10.2009
"Musikterapi på hospice". Ca. 35 deltagere. På KamillianerGaarden.

06.10.2009
"Fra KamillianerGaarden til Moldova". 35 deltagere. 6. Sct. Georgs Gilde, Aalborg.

07.10.2009
"Hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland". 30 deltagere. FOA´s Seniorklub i Hobro.

10.10.2009
"Det frivillige arbejde på hospice". 7 deltagere. Pensionisternes Samråd.

11.10.2009
"Kilder til udbrændthed. Kilder til overskud". 15 deltagere. Dansk Kristelig Sygeplejeforening, Aarhus.

13.10.2009
"At være menneske og sygeplejerske i livets og dødens hus". 48 deltagere. Foredrag i Stenum Menighed.

16.10.2009
"Livet på hospice". 50 deltagere. Aktivitetscenter Kastaniegården. Frejlev.

20.10.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 40 deltagere. Undervisning af personale fra Hospice Fyn og Palliativt Team Fyn i Nyborg.

21.10.2009
"Livet på hospice". 5 deltagere. Sygepleje faglig vejledning gruppe. På KamillianerGaarden.

21.10.2009
"Livet på hospice". 45 deltagere. Sønderholm-Frejlev Pensionistforening.

22.10.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 18 deltagere. Undervisning af frivillige fra Kamillus afdelingerne i Brønderslev og Hjørring.

23.10.2009
"Det frivillige arbejde på hospice". 50 deltagere. Romdrup-Klarup Aktivitetscenter. Klaruphallen.

28.10.2009
"Informationsmøde for nye frivillige". 26 deltagere. På KamillianerGaarden.

12.11.2009
"KamillianerGaarden og Hospicefilosofien". Kursus for 26 præster. På KamillianerGaarden.

18.11.2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 20 deltagere. Undervisning af nye frivillige fra Kamillus. På Kamillianergaarden.

20.11.2009
"Livet på Hospice". 12 deltagere. Ladies Circle.

23.11. 2009
"Palliativ omsorg for alvorligt syge patienter med kognitive forstyrrelser". 34 deltagere. Temadag på Hjørring Sygehus.

23.11.2009
"Orientering om hospice". 5 ansatte ved Kræftens Bekæmpelse. På KamillianerGaarden.

14.12.2009
"Hvordan det er at være indlagt på Hospice". 5 deltagere. Social- og sundhedsassistenter og sygeplejestuderende. På KamillianerGaarden.

KamillianerGaarden

Center for
Lindrende Behandling

Produktion *Bornerups Bogtryk & Offset AS*